

Orman ve Av

2022 | Eylül-Ekim | 6 | Cilt 100

ISSN: 1302-040X

94.
YAYIN
YILI

“Başkent Ankara Koşusu”
Büyük Bir Katılımla
Gerçekleştirildi

3 »

Küçük Alametler

15 »

Ormanlarımız ve
Ormancılığımız Üzerine
“Sessiz” Tartışmalar
Açık Belit

17 »

Orman Entomolojisi
Bilimine İsimlendirmede
Katkı Yapan Orman
Mühendisleri

39 »

**TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ
TARAFINDAN İKİ AYDA BİR
YAYIMLANIR.**

Yıl: 2022, Eylül-Ekim, Sayı:6 Cilt:100
ISSN 1302-040X

**TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ ADINA
SAHİBİ**

GENEL BAŞKAN

Ahmet Hüsrev ÖZKARA

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Hüseyin AYTAÇ

EDİTÖR

Doç. Dr. Murat ALAN

muratalan@yahoo.com

YAYIN KURULU

Dr. Öğr. Üyesi Adil ÇALIŞKAN

Orm. Yük. Müh. Hayriye ERTUĞRUL

Dr. Öğr. Üyesi H. Batuhan GÜNŞEN

Doç. Dr. Mehmet ÖZALP

Orm. Yük. Müh. Niyazi ÖZÇANKAYA

Öğr. Gör. Cansu ÖZTÜRK

Doç. Dr. Fatih TEMEL

Bilgilendirmek amacıyla üyelerimize
ücretsiz dağıtılır.

YÖNETİM YERİ

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

TUNA CAD. NO: 5/8 06410 KIZILAY/ANKARA

TEL-FAKS

0312 433 84 13

www.ormancilardernegi.org

ormancilarder@ttmail.com

TASARIM / BASKI

Kuban Matbaacılık Yayıncılık

KAPAK FOTOĞRAFLARI

Ön Kapak

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sanat ve
Tasarım Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı
Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Bilge KINAM'ın
"Küçük Alametler" seçkisinden
"Yangın-Halk" adlı mono print afiş çalışması

İÇİNDEKİLER

Editörden	1
Büyükşehir Belediyeleri İle Yangına Dirençli Köy Projeleri Hayata Geçiyor	2
"Başkent Ankara Koşusu" Büyük Bir Katılımla Gerçekleştirildi	3
Türkiye Ormancılar Derneği Ekoturizm Grubu Sakarya Meydan Muharebesi'nin Yaşandığı Alanlar Gezisi	5
Çatacak Ekoturizm Etkinliği	8
TOD Mersin Temsilciliği 2. Ekoturizm Etkinliği	10
İzmir İli Bergama İlçesi Kozak Bölgesinde Fıstıkçamı Ormanlarında Kozalak Verimindeki Azalmanın Araştırılması Projesi Ara Raporu Tespitler ve Öneriler	12
Küçük Alametler	15
Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine "Sessiz" Tartışmalar Açık Belit	17
2021 Manavgat Orman Yangını ve Çaprazgaga Kuşları (<i>Loxia curvirostra</i>)	28
Diyarbakır'da Bir Jeopark Adayı: Karacadağ	32
Orman Entomolojisi Bilimine İsmlendirmede Katkı Yapan Orman Mühendisleri	39
Yusuf Hatipoğlu'nun Ardından	50
Ormancılıkta Planlama ve Proje Değerlendirme	51

EDİTÖRDEN

Doç. Dr. Murat ALAN

Çok Değerli Orman ve Av Okurları,

Bartın'ın Amasra ilçesindeki Türkiye Taş Kömürü Kurumu Amasra Müessese Müdürlüğüne bağlı kömür madeni ocağındaki bir galeride 15 Ekim 2022'de meydana gelen patlama ve sonrasında çıkan yangında 42 madencimiz hayatını kaybetti. Yakınlarına başsağlığı ve sabırlar diliyorum. Tek teselli, bu olayda sorumluların ortaya çıkarılması ve benzer olayların bir daha yaşanmamasının sağlanması olabilir.

Değerli Okurlar,

Bilindiği üzere, orman mühendisleri ihale alan şirketlerde “danışman mühendis” olarak çalışabilmektedir. Danışman mühendisler, 2022 başlarında ihale alan şirketlerde 6.300TL, 2022 yaz döneminde ise 8.200TL aylık net ücret almaktadırlar. Bu ücretin alt sının Orman Mühendisleri Odası (OMO) tarafından belirlenmektedir. Danışman mühendisler genelde 9 ay çalışabildiklerinin de altını çizmektedirler. Yani 12 ayın 3 ayında boş kalmaktadırlar. Bu durumda danışman mühendisler sırasıyla yıllık ortalama 4.725TL ve 6.150TL aylık ücret alabilmektedirler. Danışman mühendisler, aldıkları ücret dışında kendilerine hiçbir ödeme veya katkı yapılmadığını da söylemektedirler. Bilindiği gibi asgari ücrete 1 Temmuz 2022'den itibaren %30 zam yapılarak net 5.500TL'ye yükseltilmiştir. Yeni başlayan bir orman mühendisi de ortalama 12.000TL maaş alabilmektedir. OMO genel ağ sitesinde (<https://ormuh.org.tr/maas-hesaplama>) ise danışman mühendislerin aylık ve yıllık maliyetleri verilmektedir. Dolayısıyla OMO, orman mühendislerine işveren şirketin gözüyle baktığını göstermektedir: danışman mühendisin eline geçen değil, şirkete olan maliyetleri verilmektedir (10.140TL). Diğer yandan danışman mühendislerin şu anda aldığı aylık ücret, 3 m³ 3. sınıf normal boy tomruk bedelinin altında kalmaktadır (<https://www.ogm.gov.tr>). Bu durumda OMO, üyelerinin haklarını almaları için gereken çalışmaları yapmalı, danışman mühendis olarak asgari ücret kadar maaş almaları tuhaflığını düzeltme yoluna gitmelidir. Onları yetiştiren orman fakültele-

rindeki akademisyenler de bu duruma seyirci kalmamalıdır. Orman mühendisi olarak, asgari ücret değil orman mühendisi olmanın karşılığı alınmalıdır.

Değerli Okurlar,

Bu sayıda üyemiz ve meslektaşımız olmayan bir yazara yer veriyoruz: Doç. Dr. Bilge Kınam. Bu yazarla yayın kurulu üyemiz Hayriye Ertuğrul bağlantı kurdu. Eserlerini Orman ve Av kapağında kullanmak istedik. Bağlantı ilerledi ve Orman ve Av'da yazma önerisini götürdük kendisine ve o da kabul etti. Yazar hem akademisyen hem de bir sanatçı. Çizim olarak ortaya koyduğu eserlerinde iklim krizi, sel afetleri, orman yangınları ve termik santrallerin olumsuzlukları anlatılıyor. Bu nitelikteki yazarlara Orman ve Av'da yer vermenin hem doğa severler arasında dayanışmayı artıracaklarını hem de doğa sevgisinin yaygınlaşmasına zenginlik katan bir çeşitlilik sağlayacağını düşünüyoruz. Orman ve doğa sevgisinin, sadece orman mühendislerine ait olmaması, yurt düzeyinde tüm topluma ulaşması, ormanların korunması, alanlarının artırılması ve sevgisinin yaygınlaşmasına katkı verenlerin artmasının yaratacağı olumlu etkilerden yararlanmayı bekliyoruz. Böyle olabilirse belki de doğa ve orman konusunda yaşadığımız/yaşayabileceğimiz pek çok sorun ortadan kalkabilir. Kim bilir?

Bu sayıya, TOD Genel Merkezinin Büyükşehir belediyeleri ile yapmış olduğu yangın projeleri ile başlayarak, daha sonra başta Ankara Büyükşehir Belediyesi olmak üzere birçok kuruluşun işbirliği ile yapılan Başkent Ankara Koşusu, TOD Ekoturizm Grubu, Eskişehir Temsilciliği, Mersin Temsilciliğinin ekoturizm etkinlikleri geliyor. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin desteklediği Fıstıkçamı Projesinin ara raporu, Küçük Alametler, Açık Belit, Çaprazgaga, Hayat Ağacı, Karacadağ Jeopark Önerisi ve Orman Entomolojisine Katkı Yapan Orman Mühendisleri okumanızı bekleyen diğer yazılar.

İyi okumalar.

TOD Genel Merkez Etkinlikleri

BÜYÜKYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ İLE YANGINA DİRENÇLİ KÖY PROJELERİ HAYATA GEÇİYOR

Türkiye Ormancılar Derneği Genel Başkanı A. Hüsrev ÖZKARA, Batı Akdeniz Şubesi yönetim ve denetleme kurulu ile üyeleri, Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı Muhittin BÖCEK'i makamında ziyaret etti. 7 Eylül 2022 tarihinde gerçekleşen görüşmede, Derneğimiz yayınlarından "Orman İçi ve Bitişğinde Yaşayanlar İçin Orman Yangınlarıyla Mücadele Rehberi" ve buna bağlı olarak hazırlanan afişler hakkında bilgi verildi. Antalya Büyükşehir Belediyesi ile birlikte 500 orman mahallesinde yaşayanlar ve büyükşehir belediyesi çalışanları ile orman yangınları öncesinde, sırasında ve sonrasında yapılacak çalışmalarını yürütmek ve eğitim konularında termin programında anlaşmaya varıldı.

Derneğimiz Genel Başkanı A. Hüsrev ÖZKARA ile Muğla temsilciliğimiz üyeleri 8-9 Eylül 2022 tarihinde Muğla Büyükşehir Belediye Başkanı Osman GÜRÜN ile yaptıkları görüşmede, orman yangınları konusunda ortak çalışma yapmak için anlayış birliğine varıldı. Derneğimiz tarafından hazırlanan orman yangınları rehber kitabı ile afişlerin Muğla ili sınırlarındaki 367 orman mahallesindeki çalışmalarda kullanılması ve ortak yürütülecek projenin hayata geçirilmesi konuları karara bağlandı.

Genel Başkanımız, TOD İzmir Temsilciliğimiz Kenan ÖZTAN ve Ege Orman Vakfı Yetkilileri ile 10-11-12 Eylülde İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Tunç SOYER ile bir görüşme

gerçekleştirdi. Bu görüşmede orman yangınları ile mücadele kapasitesini artırmayı hedefleyen ve Kemalpaşa'nın Yukarı Kızılcı Köyünde başlanacak olan "Yangına Dirençli Köy Projesi" kapsamında Türkiye Ormancılar Derneği, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Ege Orman Vakfı arasında bir protokol imzalandı.

13-14 Eylülde ise Derneğimiz Genel Başkanı ile Çanakkale Temsilciliği üyeleri Erhan ÇAKIR ve Gürkan BALAMUR Çanakkale Büyükşehir Belediye Başkanı Ülgür GÖKHAN ile görüştü. Bu görüşmede de genel ormancılık sorunlarının yanı sıra orman yangınları öncesinde, sırasında ve sonrasında yapılacak konularında Çanakkale Büyükşehir Belediyesi ile Derneğimizin ortaklaşa yürüteceği konularda görüş birliğine varıldı.

“BAŞKENT ANKARA KOŞUSU” BÜYÜK BİR KATILIMLA GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Derneğimiz, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve Bilim Ağacı Vakfı arasında, ağaçlandırma, spor, kültür ve eğitim konularında genç kuşaklar başta olmak üzere, toplumda doğa sevgisi ve afet farkındalığının oluşturulması doğrultusunda iş birliği yapılmasına dair imzalanan protokol kapsamında; Ankara'nın başkent oluşunun (13 Ekim 1923) 99'uncu yılı anısına düzenlenen Başkent Ankara Koşusu (BAK) 10K ve 5K kategorilerinde olmak üzere, 16 Ekim 2022 Pazar günü, ODTÜ Ormanı içinde yer alan Eymir Gölünde yapıldı.

Koşu organizasyonu, Türkiye Atletizm Federasyonu kuralları kapsamında ve 2022 yılı Faaliyet Programı içinde; Ankara'dan ve

Türkiye'nin farklı bölgelerinden gelen sporcular ile master atletlerin yoğun katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

13 Ekim, Ankara'nın başkent ilan edildiği gün olmasının yanı sıra, “Dünya Afet Risklerinin Azaltılması Günü” olarak da belirlendiğinden; “Afet Gönüllüsü Ol Yaşamın Peşinden Koş” sloganı ile koşuda afet farkındalığı yaratma amacı da hedeflenmiştir. Ekim ayı aynı zamanda meme kanseri farkındalık ayı olduğu için “Yaşamın Peşinden Koş” sloganı ile de meme kanserine dikkat çekilmek istenmiştir.

BAK organizasyonu, sosyal sorumluluk bilinciyle hareket eden özel kuruluşlar tarafından da desteklenmiştir. Decathlon Spor Mağazalarına, Güven Has-

tanesine, Seğmen Suya ve Tagofid firmasına Derneğimiz adına teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Koşuya Genel Başkanımız ve Yönetim Kurulu Üyelerinin yanı sıra Dernek üyeleri ve çalışanlarımız da katılmışlardır.

10K ve 5K kategorilerinde yarışan toplam 618 sporcuya, yarışın sonunda anı madalyası verilmiş; ayrıca genel klasman ve yaş gruplarında ilk üç dereceye giren sporcuların kupa ve madalyaları ise kürsü töreni ile takdim edilmiştir.

Katılımcılar, organizasyondan duydukları memnuniyeti çeşitli kanallardan Derneğimize ileterek, BAK'ın her yıl düzenli olarak yapılmasını ve gelenekselleştirilmesini istemişlerdir.

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ EKOTURİZM GRUBU SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ'NİN YAŞANDIĞI ALANLAR GEZİSİ

Koray SUNAMAK – Çevre Bilimleri Uzmanı Orman Mühendisi, koraysunamak@gmail.com

“Hatt-ı müdafaa yoktur, sath-ı müdafaa vardır. O sath bütün vatandır. Vatanın her kaş top-rağı vatandaşın kanyla ıslan-madıkça terk olunamaz. Onun için küçük, büyük her birlik bulunduğu mevziden atılabilir. Fakat küçük, büyük her birlik, ilk durabildiği noktada yeniden düşmana cephe kurup savaşa devam eder. Yanındaki birliğin çekilmeye mecbur olduğunu gören birlikler ona tabi olamaz. Bulduğu mevzide sonuna kadar dayanmaya ve karşı koy-

maya mecburdur!” 26 Ağustos 1921, Mustafa Kemal Paşa

23 Ağustos 1921 tarihinde başlayan ve 13 Eylül 1921'e kadar 22 gün 22 gece aralıksız süren ve dünya savaş tarihinde en uzun meydan savaşı olarak yerini alan Sakarya Meydan Muharebesi'nin üzerinden tam 101 yıl geçti.

101 yıl önce, Ankara'nın Polatlı ve Haymana İlçelerinde tüm varlığımızla, kanımızla ve canımızla düşmana “DUR!” dediği-

miz Sakarya Meydan Muharebesi Zaferi, her yıl 13 Eylül'de çeşitli etkinliklerle kutlanmaktadır. Bu yıl da Tarım ve Orman Bakanlığı, Polatlı ve Haymana Kaymakamlıkları, Polatlı ve Haymana Belediyeleri ile STK'ların düzenledikleri anma programları, sempozyumlar, şehitlik ziyaretleri, gece yürüyüşleri, konserler ve çeşitli etkinliklerle kutlanmıştır.

Sakarya Meydan Muharebesi'nin gerçekleştiği alanlar, 2015 yılında Tarihi Milli Park ilan edilmiştir. Sakarya Meydan

Muharebesi Tarihi Milli Parkı Polatlı ve Haymana İlçelerinde 14 ayrı bölümden oluşmakta, 13.850 hektar alanı kapsamakta ve savaşın yaşandığı mevziler, siperler, karargâh yerleri, şehitlikler, anıt ve abideler ile savaşın önemli yerlerini içinde barındırmaktadır. Tarihi Milli Park, Doğa Koruma ve Milli Parklar 9. Bölge Müdürlüğüne bağlı Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Milli Park Müdürlüğü tarafından yönetilmektedir.

Türkiye Ormancılar Derneği Ekoturizm Grubu olarak bu ta-

rihi alanları ziyaret etmek, her yıl Eylül ayında gerçekleştirilen anma ve kutlama etkinliklerinin içinde olmak, Ankara'nın hemen yanı başında yaşanan ve yakın tarihimizin önemli bir dönüm noktası olan bu var olma savaşının geçtiği yerleri yerinde görüp ziyaret etmek üzere, 24 Eylül 2022 Cumartesi günü bir etkinlik düzenledik. Gezide grubumuza Emekli Albay Kadim KOÇ ve Gazi Bayram KOŞAR rehberlik etti.

Günübirlik olarak gerçekleştirdiğimiz ziyaretimiz sabah An-

kara'dan hareketle başladı ve ilk durağımız Ankara'ya 35 km mesafedeki Alagöz Köyünde bulunan Alagöz Karargâh Müzesi oldu. Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın Sakarya Meydan Muharebesi'nde karargâh olarak kullandığı ve içinde o dönemin eşyalarının sergilendiği 2 katlı 12 odalı bu müze, Anıtkabir Komutanlığının yönetimindedir.

Sonraki durağımız Polatlı İlçe Merkezinde bulunan Zafer Anıtı, Sakarya Zafer Müzesi ve Sakarya Şehitliği oldu. 1973 yılında ziyarete açılan ve Sakarya Zaferinin hangi şartlarda kazanıldığını sembolize eden 42 çift sütunla çevreli 420 basamaktan oluşan merdivenlerle başlayan ve milli şuur ile milli gücü sembolize eden kadın, erkek ve bir asker figüründen oluşan üçlü heykel grubu ile tamamlanan anıt ziyaretinin ardından, Sakarya Şehitliğine geçerek Şehitlerimizimizin huzurunda saygı duşu ile onları şükranla andık.

Şehitlerimizimizin huzurundan ayrıldıktan sonraki ziyaret noktamız Duatepe oldu. Sakarya Meydan Muharebesi'nin yaşandığı alanlar içerisinde en önemli noktalardan biri olan Duatepe, yıllardır savaşan bir ordunun tekrar taarruz yeteneği kazandığı yerdir. Duatepe Türk genel karşı taarruzunda alınan ilk tepedir. Viyana önlerinde başlayan 238 yıllık geri çekilmenin son bulunduğu noktadır.

Halide Edip Adivar Duatepe'ye taarruzu şöyle anlatmaktadır: Mustafa Kemal Paşa'nın muharebeyi idare ettiği siperlere gittiğimde, "Gelin Hanımefendi, harbediyoruz. Duatepe'ye hü-

cum ediyoruz.” dedi. Biraz sonra Duatepe alınmıştı. Üstünde bir Türk askerinin Güneşin altında, elinde bayrakla, ayakta durduğunu gördüm. İşte o an, Türkün makus talihinin artık değiştiğini hissettim.

Duatepe, bölgeye hâkim bir noktada olduğundan, bu tepeden Sakarya Meydan Muharebesi'nin yaşandığı diğer mevzileri, savaşın yaşandığı önemli yerleri, Sakarya Nehri, Yunan Ordusunun Sakarya'nın batısında konuşlandığı yerleri, Türk Ordusunun Sakarya'nın doğusundaki savunma hatlarını gördük. Rehberimiz Emekli Albay Kadim Koç'un Duatepe'den hem araziyi göstererek hem de harita üzerinden yaptığı savaş anlatımı ve burada yaşanan kahramanlık öyküleri bizleri çok duygulandırdı.

“Bugün Polatlı ve Haymana arasındaki tepeleri dolaşanlara, bu çorak dağların havasında, binlerce ve binlerce şehitlerin son nefesleri hala duyuluyormuş gibi gelir. Ve geceleri dağlarda dolaşan çobanlarla, dağ yollarından geçen yolcular, mesela Duatepe üzerinde, zaman zaman gökten nur yağdığını anlatırlar. İnanırsınız. Çünkü her bastığınız toprak parçası bir şehit mezandır.” Şevket Süreyya Aydemir

Polatlı'da Anadolu Bacıları Kadın Kooperatifinin hazırladığı öğle yemeğinden sonra Polatlı'ya 20 km mesafedeki Sakarya Köyüne geldik. Atatürk'ün talimatıyla Yunan mezalimini araştırmak üzere Halide Edip Adıvar, Yusuf Akçura ve Yakup Kadri Karaosmanoğlu'ndan oluşan heyetin

de bir dönem kullandığı Sakarya Köyü içindeki iki katlı binayı ziyaret ettik. Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Milli Park Müdürlüğü tarafından onarıp düzenlenen ve Kahraman Türk Kadınına atfen “Halide Edip Adıvar ve Kadın Kahramanlar Müzesi” olarak isimlendirilen bina, aynı zamanda muharebeler esnasında bir süre 12. Grup Karargâhı olarak da kullanılmıştır. Sakarya Köyünde bulunan 12. Grup Şehitliğini ziyaret ettikten sonra programın son durağı olan Gazi Tepeye hareket ettik.

Savaş anında Yunan işgali altında kalan Toydemir Köyü ve İnler Köyünü geçerek ulaştığımız Gazi Tepe, 12 Ağustos 1921 tarihinde Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın atından düşerek kaburga kemiklerinin kırıldığı yerdir. Bu tepede 13 şehidin isimlerinin yazılı olduğu bir anıt bulunmaktadır. Gazi Tepeden Yunan Başkomutanlık Karargâhının kurulduğu alan görülebilmektedir. Gazi Tepenin bulunduğu İnler Köyü 1926 yılında hem tarımda

makineleşmenin hem de karma eğitimin gerçekleştirildiği ilk köyümüzdür.

Gazi Tepe ziyaretimizle programı tamamlayarak dönüş yoluna koyulduk. Akşamla beraber günün yorgunluğu da çökmüştü. 38 Kişiyile yaptığımız etkinliğimizi, katılanların tamamının memnuniyetiyle bitirmek, gezinin ikinci bölümünü yapmak için bizleri daha istekli kıldı. Bir güne sadece Polatlı Bölümünü sığdırabildiğimiz etkinliğimizin Haymana Bölümünde ise Mangal Dağı, Çal Dağı ve Türbe Tepe, ziyaretimizi bekliyor.

Etkinliğe katılanlardan dolayı Türkiye Ormancılar Derneğine, Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Milli Park Müdürlüğüne, Polatlı Belediyesi Tarihi Alanlar Tanıtım Merkezine ve Genel Koordinatörü Emekli Albay Kadim KOÇ'a, Gazi Bayram KOŞAR'a, etkinlikte emeği geçen TODEG üyelerine ve katılımcılara teşekkür ederiz.

ÇATACIK EKOTURİZM ETKİNLİĞİ

İlkay YILDIRIM - TOD Eskişehir Temsilcisi, ilkyld@gmail.com

15.10.2022 tarihinde Anadolu Üniversitesi ve Türkiye Ormancılar Derneği iş birliği ile Engelliler Entegre Yüksekokulu Grafik, Seramik, Bilgisayar ve Yapı Ressamlığı bölüm öğrencileri ve öğretim üyelerinden oluşan 30 kişilik bir ekiple orman ve ekosistem tanıma etkinliği gezisi düzenlenmiştir.

15.10.2022 saat 10:00'da Anadolu Üniversitesinden hareket edilerek 11:00 civarında orman içi köy olan Ankaya köyüne gidilmiş burada muhtar ve köylülerden yaşam biçimleri, ormana bakışları vs. hakkında bilgiler alınmış; köy kahvesinde ikram edilen çaylar içilerek sohbet edilmiştir.

Ankaya köyünden Çatacık Ormanlarına hareket edilmiş, yolda TOD Temsilcisi C. İlkay Yıldırım katılımcılara orman, çevre ve ekosistem hakkında bilgilendirme yapmıştır.

Çatacık Ormanlarında doğanın sesini dinleme, ormanla bütünleşme, ağaçlara sarılma ve toprağa uzanma etkinlikleri yapılmıştır. Yapılan etkinliklerin insan sağlığına etkileri hakkında karşılıklı fikir alışverişinde bulunulmuştur.

Etkinlik katılımcısı işitme engelli öğrencilere ise oradaki diyalog çevirmen tarafından aktarımla gerçekleştirilmiştir.

Yapılan etkinliğin ardından doğa ve çevre konularında bilgilendirme eşliğinde 3 km'lik or-

man yürüyüşü yapılarak yemek molasının verileceği Karakütük mevkiine gelinmiştir. Karakütük'te yenilen yemeğin ardından Anadolu Üniversitesince yapılan etkinliğe TOD Temsilcisi C. İlky Yıldırım'a "Teşekkür Belgesi"; ayrıca tüm katılımcı öğrenci ve öğretim üyelerine de "Katılım Belgesi" verilmiştir.

Belge takdiminden sonra Çatacık Geyik Üretim İstasyonu ve Mesire Yerine gidilerek istasyonda bulunan geyikler hakkında bilgiler verilmiş, Çatacık'ta bulunan Sarçam ağaç türünün önemi ve yetiştirme ortamındaki istekleri aynı zamanda Çatacık Ormanları için önemi anlatılmıştır.

Çatacık tesislerinden Eskişehir'e hareket edilerek yol boyunca soru cevap şeklinde karşılıklı bilgilendirme devam etmiş saat 17:00 gibi Anadolu Üniversitesinde gezi sonlandırılmıştır.

Bütün katılımcıların bilgilendiği özellikle işitme engelli öğrencilerin ısrarla tekrarını istedikleri gezinin tekrar yapılma sözü verilerek etkinlik sonlandırılmıştır.

TOD MERSİN TEMSİLCİLİĞİ 2. EKOTURİZM ETKİNLİĞİ

Ali ALAGÖZ – TOD Mersin Temsilcisi, ali.alagoz@hotmail.com

TOD Mersin Temsilciliği, 2021 yılı TOD Danışma Kurulu toplantısında alınan kararlar çerçevesinde 2. Ekoturizm Gezi Programını 16.10.2022 tarihinde gerçekleştirmiştir.

Gezi programımız TOD Yönetim Kurulu üyesi Mustafa Özer, dernek üyelerimiz ve yakınları, Mersin Briç Kulübü üyeleri ve diğer konukların katılımıyla 71 kişi ile Mersin Dernek Lokalimizin önünde saat 08.00'de toplanarak Çamlıyayla'ya hareket etmek üzere yola çıkmıştır.

Mersin, Gözne, Ayvagediği güzergahından gidilerek Ayvagediği Doğa Park'ta 09.15'te sabah kahvaltısı verildi. Kahvaltı son-

rası Cehennemdere Vadisi'ne hareket edilerek güzergâh boyunca dernek üyelerimizden ve daha önce o bölgede görev yapan Or. Müh. Memduh Neşeliler, Or. Müh. Hüseyin Özbakır ve Or. Müh. Ali Samuray tarafından o bölgede yapılan ağaçlandırma çalışmaları, yol yapımı, dikim, bakım ve genel ormancılık çalışmaları ve teknikleri konusunda katılımcılara bilgi verilmiştir. O bölgede bulunan, Karakoyak Havzası, İledintepe (Göknar) Mevkiinde yine sahanın önemli ve su havzası olma özellikleri nedeniyle ilgili arkadaşlar tarafından aydınlatıcı bilgi verildi.

Program uyarınca Cehennemdere Vadisi'ne inilerek katılımcılar

5 km doğa yürüyüşüne katıldılar. Yürüyüş bitim noktasında Cehennemdere Köprüsü üzerinde toplandı. Toplu olarak fotoğraf çekimi yapıldı. İlgili arkadaşlar o bölgeyle ilgili aydınlatıcı bilgi verip katılımcıların sorularını yanıtladılar. Ayrıca o bölgede Cehennemdere üzerine yapılan HES'in doğal hayatı olumsuz etkilediği, çevreye büyük zarar verdiği ve derede su seviyesinin düşmesine neden olduğu görüldü ve bu durum katılımcılar tarafından eleştirildi.

Cehennemdere Havzasından hareketle yeni kurulan Çamlıyayla Orman İşletme Müdürlüğüne gidildi.

Yapmış olduğumuz ekoturizm etkinliğinin başından sonuna kadar başta Mersin Orman Bölge Müdürü Sayın Mustafa Yalçın olmak üzere İşletme Müdürü, İşletme Müdür Yardımcısı, İşletme Şefi ve İşletme personeline yakın ilgi ve destekleri için TOD

Mersin Temsilcisi Ali Alagöz tarafından derneğimiz adına teşekkür edilmiştir.

İşletme müdürlüğünden hareketle Namrun Atdağı tesislerine gelerek yemek molası verilmiş, yemek sonrası Tarsus üzeri gezimiz Mersin'de son bulmuştur.

Ekoturizm etkinliğimizin yapılmasında katkı ve destek sağlayan başta TOD Genel Başkanı Sayın Hüsrev Özkara ve Yönetim Kurulu Üyelerine teşekkürlerimizi sunarız.

İZMİR İLİ BERGAMA İLÇESİ KOZAK BÖLGESİNDE FISTIĞÇAMI ORMANLARINDA KOZALAK VERİMİNDEKİ AZALMANIN ARAŞTIRILMASI PROJESİ ARA RAPORU TESPİTLER VE ÖNERİLER

Prof. Dr. Ünal Akkemik - Proje Yürütücüsü, uakkemik@istanbul.edu.tr

Türkiye Ormancılar Derneği ve İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından imzalanan protokol çerçevesinde yürürlüğe giren proje kapsamında bilimsel çalışmalar başlamış ve alt konu başlıkları kapsamında önemli sonuçlar elde edilmiştir.

Proje çerçevesinde 29-30 Temmuz 2022 tarihinde iki toplantı gerçekleştirilmiş; ilkinde proje yürütücüleri 29 Temmuz 2022 günü proje kapsamındaki son gelişmeleri tartışmıştır. Projenin başlamasından 3. yılın sonuna kadarki tüm süreçleri yöneten Prof. Dr. Sezgin Özden hocamızın emeklilik kararı nedeniyle proje yürütücülüğüne toplantıda verilen kararlar Prof. Dr. Ünal Akkemik getirilmiştir.

Proje süresince göstermiş olduğu emek ve çabalardan dolayı Prof. Dr. Sezgin Özden'e proje ekibi adına teşekkür ve şükranlarımızı sunuyor, emeklilik yaşamında sağlıklı ve güzel bir ömür diliyoruz.

Toplantının ikinci günü 30 Temmuz 2022 günü de muhtarlar ve İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı yetkilileri ile geniş katılımlı bir toplantıyla projedeki

son gelişmeler değerlendirilmiş, aşağıda verilen tespitler yapılmış ve öneriler geliştirilmiştir.

TESPİTLER

1. Sosyo-ekonomik analizlere ilişkin çalışmalar tamamlanmıştır. ***Bu kapsamda detaylı saha çalışmaları ve anketler yapılmış ve verim kaybının toplum üzerindeki yansımaları değerlendirilmiştir. Bu kapsamda ortaya çıkan en önemli sonuç kooperatifçiliğin mutlaka güçlendirilmesi gerektiğidir.*** Fıstık verimindeki azalmaya bağlı olarak fiyatları da aşırı derecede yükselmiştir. Artan fiyatların üreticilere yansiyabilmesi için fıstık üretimi, işlenmesi ve pazarlanmasının tümüyle kooperatifler tarafından yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır.
2. İklim değişimlerinin boyutunun bölge için oldukça yüksek değerlere ulaştığı tespit edilmiştir. Bölgedeki sıcaklık artışı, ülke ortalamasının üzerindedir. Sıcaklık, ani iklimsel olaylar, kuraklaşma, özellikle gece sıcaklıklarının yükselmesi son yıllarda

daha çarpıcı hale gelmiştir. Bununla birlikte, Kozak Havzasında farklı iklim tiplerinin bulunması büyük bir avantaj olarak değerlendirilmiş, ***özellikle yüksek kesimlerde fıstık üretiminin artırılmasının teşvik edilmesi gerektiği*** sonucuna ulaşılmıştır.

3. ***Hava kirliliğine ilişkin yapılan analizlerde bölgede kozalak verimini etkileyecek düzeyde bir kirliliğin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.*** Toprak besin maddesi analizlerinde de bitki besin maddelerinin genellikle sınır değerlerin içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Havzada bulunan bazı maden ve taş ocaklarının yerel etkisinin olmasına karşın henüz daha havza genelini olumsuz etkileyecek düzeyde bir probleme yol açmadığı tespit edilmiştir. Buna karşın bunların sayı ve kapasitelerinin artmasının havzayı olumsuz etkileyeceği öngörülmektedir.
4. İklim değişikliği ağaçların büyüme ve gelişmesini genel olarak olumsuz yönde etkilemeye devam etmektedir. ***1992-1994 yılları arasında***

bir kırılma dönemi yaşanmış ve iklim değişikliği bu yıllardan sonra hızlanmıştır.

Sıcaklık daha hızlı artarken yağış daha düzensiz hale gelmiştir. Ağaçların yıllık halka genişlikleri bu dönemden sonra daha fazla olumsuz etkilenmiş ve ağaçlar yağışa daha fazla ihtiyaç duymaya başlamıştır. Bu kırılma döneminden önce kış sıcaklıkları büyümeyi olumlu etkilerken bu dönemden sonra etkisi azalmıştır. Yine bu kırılma döneminden önce yağışın pozitif etkisi oldukça düşük düzeyde iken kırılma dönemi sonrasında yağışın pozitif etkisi çok yükselmiş ve ağaçlar yağışa bağımlı hale gelmiştir. Bu olumsuzluğu tetikleyen bir diğer neden de havzadaki toprakların granit anakayası üzerinde bulunan kumlu

topraklar olmasıdır. Kumlu topraklarda su tutma kapasitesi daha düşüktür.

5. Havzada çam fıstığı verimini düşüren en önemli etken *Lep toglossus occidentalis* olarak adlandırılan çam kozalak emici böceği olarak belirlenmiştir. Ülkemizde 2000'li yıllardan sonra girdiği tahmin edilen bu böceğin olumsuz etkisinin iklim değişikliği ile birlikte daha da arttığı tespit edilmiştir. **Yılda bir generasyon veren böceğin son yıllarda, Kozak Havzasında 2-3 generasyon vermeye başlamasıyla popülasyonun hızla artması zarar şiddetini ve dolayısıyla da verim kaybını artırmıştır.**
6. Havzada 2009 yılı itibarıyla görülen *Diplodia sapinea* (sürgün yanıklığı hastalığı-

na neden olan fungus), ülkelerden, bir ve üç yıllık kozalaklardan elde edilmiştir. Bu hastalık etmeni de, bulaştığı alanlarda kozalak ve tohumların verimini düşürmektedir. *L. occidentalis*, *D. sapinea*'ya vektörlük yapmaktadır. Ancak, Kozak'ta bu vektörlük ilişkisi henüz saptanamamıştır. **Dolayısıyla, alanda kozalak ve tohuma zarar veren patojen ve böceğin birlikte yer aldığı tespit edilmiştir.**

ÖNERİLER

1. **İklim değişikliği tüm olumsuzluklarda itici ana faktör olarak görülmektedir.** Su kıtlığı, böcek popülasyonunun artması, yaz kuraklığındaki artış gibi olumsuz etkilerin ana nedeni iklimdeki ısınma ve havzanın giderek

kuraklaşmasıdır. Bu genel bir problem olduğu için havza ölçeğinde bununla mücadele yapılması bu aşamada mümkün görülmemektedir. İklim değişikliğinin olumsuz etkilerini tetikleme potansiyeli olan taş-maden ocakları gibi tesisleşmeye izin verilmemelidir.

2. **Fıstıkçamı bölgesinin en önemli gelir kaynağı, yöre kültürü ve doğasının vazgeçilmez bir unsurudur.** Bölgedeki tüm üretim faaliyetlerinde mevcut fıstıkçamı ormanlarının korunarak bakımlarının daha etkin yapılması, budama ve gençleştirme işlemlerinin bilimsel kriterler çerçevesinde olması önerilmiştir.
3. **Çam fıstığı verimini artıracak en önemli mücadele yönteminin böcek popülas-**

yonunun azaltılması olduğu değerlendirilmiştir. Bu amaçla tasarlanan böcek tuzaklarının ilk denemeleri başarılı olmuş ve böceklerin kıtlama döneminde bu tuzakların yaygın olarak kullanılarak özellikle Kasım 2022'de etkin bir mücadele yapılması önerilmiştir.

4. Son yıllarda havzada mantarın da görülmesiyle verim kaybında artış olma riski bulunmaktadır. **Bu bağlamda mantarın da takip edilmesi gerekmektedir.**
5. Bölgede çam fıstığı verim düşüklüğüne karşın elde edilecek gelirin artması için mutlaka üretimden son pazarlama aşamasına kadar etkili olan bir kooperatifleşmeye gidilmesi gerektiğidir. Bu amaçla, İzmir Büyükşehir

Belediye Başkanlığı ile daha etkin bir işbirliği yapılarak **üretimden yurtdışına pazarlamaya kadar tüm süreçleri yönetebilecek bir kooperatif kurulması önerilmiştir.**

Bu rapor, 29-30 Temmuz 2022 tarihlerinde yapılan toplantılar sonucunda elde edilen bulgular ve öneriler çerçevesinde 15.08.2022 tarihinde hazırlanmıştır.

KÜÇÜK ALAMETLER*

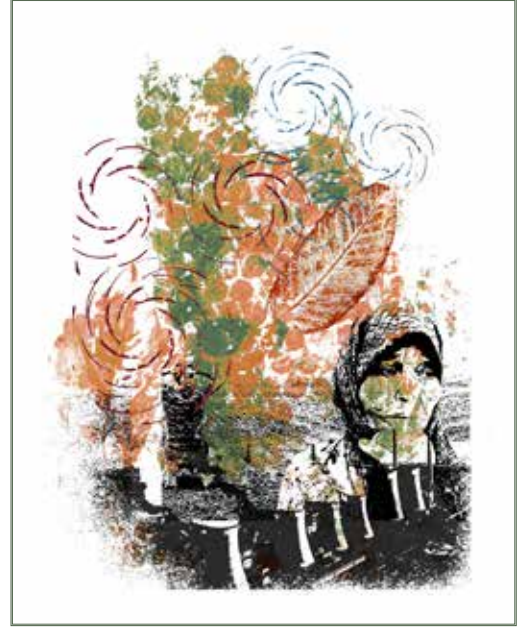
Doç. Dr. Bilge KINAM - Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü Öğretim Üyesi, bkinam@ogu.edu.tr

Birbirinden çekici hazır nesnelere, teknolojik aletlerle öyle bütünleştirildi ki onlarsız hayatın anlamsız olduğu gerçeğine inandırıldık.

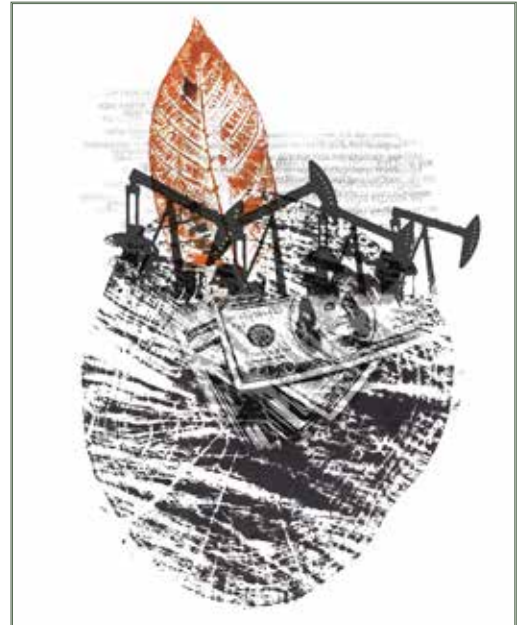
Bu ürünlere bizler sahip olabilmek için sistemin modern kölelerine ve tüketim toplumlarına dönüştürüldük. Çevremizdeki diğer canlıların yaşamlarını gözetmeksizin, tüketmekten zevk aldık. Şimdi birçok canlıya ev sahipliği yapan Dünya'mız, atmosferinde daha önce görülmemiş miktarda sera gazının artışı sonucu, tüm canlıların yaşamını olumsuz etkileyen bir iklim krizi ile mücadele ediyor. Yükselen hava sıcaklıklarıyla eriyen buzullar, artan deniz seviyesi ile kıtalar sular altında kalmakta. Tsunamiler, seller, kasırgalar, orantısız fosil bazlı enerji ve gıda tüketimi sonucu, yıkıcı doğa felaketleriyle insanoğlu yaşam mücadelesi vermekte. Karbon salınımını düzenleyen ve birçok canlıya ev sahipliği yapan ormanlarımız yanıyor, birçok gıdanın içinde bulunan palm yağı ve maden ocakları açmak için ormanlarımız katlediliyor. Milyonlarca canlı evsiz ve yurtsuz yaşamlarını şimdiden kaybettiler. Dünya'da geçmişten günümüze devam eden güç savaşları şimdilerde biyolojik olarak yiyeceklerle ve virüslerle kolayca yapılabilir. Yüzyılın icadı dayanıklı bir madde olan plastik tüm canlıların yaşamını tehdit ediyor, deniz canlılarının üçte ikisinin midesinde mikroplastik bulunuyor. Balinalar, balıklar, deniz kuşları gibi birçok canlı yiyecek sanarak yediği mik-

roplastiklerden dolayı ölüyor, denizlere bırakılan balık ağlarına takılan canlılar hayatlarını kaybediyor. Ortadoğu'da yıllardır yaşanan petrol savaşları milyonlarca insanı mülteci konumuna soktu, açlık ve sefillik bulaşıcı hastalıkları yaymakta ve yaşamları yok etmekte. Eğer Afrika'da bir çocuğun akbaba tarafından yenmesine seyirci olan bir fotoğrafçı iyi bir kare çekebilmek için olaya müdahale etmeden oradan uzaklaşıyorsa, daha fazla para ve güç için Dünya'mızın ciğerleri katlediliyorsa, besi çiftliklerinde acımasızca milyonlarca canlı öldürülüyorsa ciddiye sona yaklaştığımızı hissediyorum. Mavi Yeşil gezegenimizin ekolojisini bozmayı başardık ve bilim insanları ekolojiyi düzeltebilmek için önümüzdeki on yılın önemini vurguluyor. "Küçük Alametler" daha fazla geç olmadan gereksiz tüketimi durdurmak ve doğamıza sahip çıkmak için yüzleşemediğimiz gerçeklere bir uyanış çağrısıdır.

1980'lerde sokaklarda oynamış şanslı bir çocuk olarak ekran önünde çocukluklarını geçiren,

Termik Santral ve Küresel Isınma

İklim Krizi ve Madencilik

*Artsonline Web Art Gallery'de sergilenen ve Doç. Dr. Bilge KINAM'a ait 24 adet kişisel baskı-afişden oluşan sergi

temiz denizlerde yüzme şansı olmamış, temiz suya erişemeyen ve temiz hava soluyamayan çocuklara ve tüm canlılara bırakılan Dünya'nın geldiği durum için çok üzgünüm. Haberleri izleyemez hale geldik, konuşamıyoruz. Tüm bu endişelerimi zaman zaman makalelere döksem de bu sefer bundan daha önemli bir konu düşünemediğim için Küçük Alametleri hazırladım. Yeni medyada zihinlerimizde bir süreliğine iz bırakan çarpıcı fotoğraflar ve haberlerde yer alan metinlerden başlıkları mono baskılarımla birleştirdim.

Çalışmalarında yer alan haber niteliğinde metinlerin silik ve okunaksız oluşu; ardı ardına gelen acı ve yıkıcı yeni haberlerin geçiciliğini, üstlerinin zamanla kapatılmasını ve unutulmasını ortaya koymakta.

Serginin ilk süreci olan mono baskılar Sakarya Nehri'ni kucaklayan bağların, tarlaların ve ulu dağların arasında Sancakaya'da Mihaliç ailesinin tarlasına attığım eski ahşap bir masada oluştu. Son altı ayda ortaya çıkan yüzlerce baskı arasından Sancakaya'nın bitki örtüsü ve Sakarya Nehri'nin dokusundan esinlenerek hazırladığım dokular, tasarımların bel kemiğini oluşturdu. Uzun baskı sürecinde her konuda desteklerini esirgemeyen Ahmet abimin odun ateşinde pişen çayı, Sevim teyzemin lezzetli ev yemekleri ve misafirperverliklerinden dolayı Mihaliç ailesine çok teşekkür ederim.

Bu sergi 2021 yazında yangın söndürme uçaklarında, helikopterlerinde görev yapan, ormanların söndürülmesinde canını ortaya koyan ve hayatını yangında kaybeden kahraman Türk halkına ve hayvan dostlanımıza adanmıştır.

Ruhları şad olsun.

Geleceğe daha temiz yeşil bir Dünya yaratabilme umuduyla,
İçten Sevgilerimle...

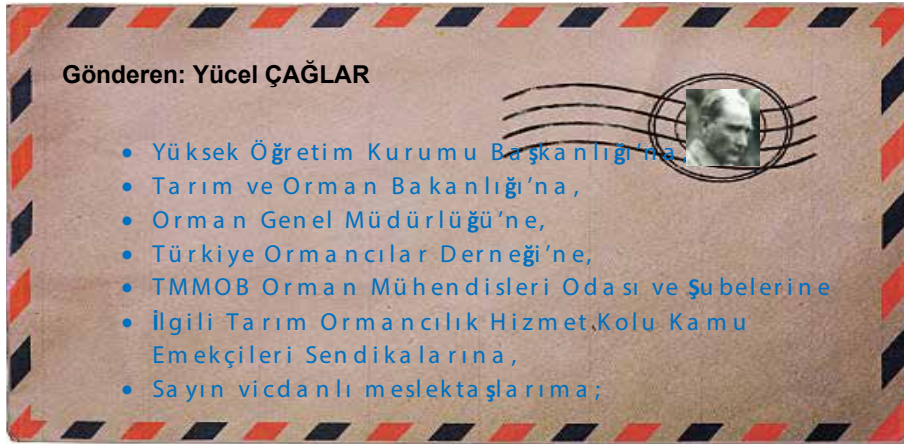
Yangın ve Hayvanlar

Bozkurt Sel

ORMANLARIMIZ VE ORMANCILIĞIMIZ ÜZERİNE “SESSİZ” TARTIŞMALAR AÇIK BELİT*

Doç. Dr. Yücel ÇAĞLAR, oduncugil@yahoo.com

21 Eylül 2022

Merhaba;

İşte orman fakültelerinin orman mühendisliği bölümlerinde de yeni öğretim yılı başladı. “Hayırlara vesile olmasını” diliyorum ancak ne denli öyle olabilir, bilemiyorum doğrusu. Bildiğim bir şey varsa bu zorlu süreçte yetişecek orman mühendislerinin bir kısmının yine işsiz kalabileceğidir. Tatsız bir giriş yaptığımın ayırındayım kuşkusuz. Ama, son günlerde yaygınlaşan, bana göre daha da yaygınlaşması gereken deyimle birilerinin “kralın çıplak olduğunu” ısrarla söylemesi gerekiyor. Artık “bıçak kemiğe dayandı” çünkü: Sen binbir özveriyle emekle çalıştın, “kazandım” diyerek sevin, seni sevenleri sevindir; zorlu bir öğrenim süreci geçir, bitir; sonra da aylarca belki de yıllarca işsiz kal ya da “şanslılardansınız” ilgili bakanlık ya da genel müdürlüklerde sözleşmeli” ya da “danışman” yahut insafı bir “serbest ormancılık orman ürünleri bürosunda” mevsimlik olarak çalış... Üstelik de ekonomik ve demokratik haklarının pek çoğundan yoksun kal! Buna yürek mi dayanır? Benim dayanmıyor: Gençcik orman mühendislerimizin çoğunluğunun işsiz kalmasına yol açan, dolayısıyla orman ekosistemlerimizle buluşmasını rastlantılara bırakan ormancılık düzeninin aymazlıklarına karşı nasıl dayanabilir ki?

Bu “...Sessiz Tartışmaların” yine hiçbir yararı olmayacağını bile bile kimi gerçeklikleri anımsatmaya çalışacağım. Bu noktada; “- Derdi sana mı düştü?” diyenleri duyuyor gibiyim. Evet bana düştü: Baksanıza ortada bu acı durumu bencileyin dert edinen başka kişi ya da kuruluş görünmüyor ki; var mı, siz görüyor musunuz?

Saygılarımla.

Hâlâ öğrenememişlere ya da kendilerine öğretilenlerin çoğunu unutup başka gezegenlerde gezinenlere anımsatmak istiyorum:

- √ Orman ekosistemlerinin yapısal özellikleri olağan koşullarda ancak çok uzun dönemlerde değişebilir ya da değiştirilebilir !
- √ Belirli amaçlarla yönetilecek yeni orman ekosistemlerinin oluşturulabilmesi için de yine çok uzun zaman geçmesi gerekir !

Dolayısıyla,

- √ ormancılık için ayrılan alanlarda her türlü etkinliğin çok amaçlı ama daha da önemlisi uzun dönemli olarak planlanması *-bu bağlamda yalnızca orman amenajman planlarından değil, "orman sayılan yerlerin yönetim planlarından" söz ediyorum-*;
- √ ormancılıkla ilgili hukuksal ve kurumsal düzenlemelerin geniş anlamda kamu yararı yönünden zorunlu olmadıkça sıkça değiştirilmemesi;
- √ hiçbir karar ve uygulamanın feodal beyler gibi davranabilen üst düzey yöneticilerin istencine *"iradesine"*-, bilgisine, becerisine, görgüsüne bırakılmaması

ormancılığın "olmazsa olmaz" koşullarıdır.

Öte yandan, ormancılığımızda bu koşulların gerektiğince yerine getirildiği söylenebilir mi?

√ Sözgelimi; 6831 sayılı Orman Kanunu 1956 yılında çıkarılmasına karşın 29'u 2003-2021 döneminde olmak üzere 2021 yılı sonuna değin tam 44 kez; dolayısıyla ilgili yönetmelikler ile genelge ve bildirgelerin *"tamimler"* ile *"tebliğler"*;

√ ilgili ormancılık örgütünün tüm birimlerinin *-bakanlık, genel müdürlükler, daire başkanlıklar, orman bölge müdürlüğü vb-*, yönetsel yapısı ile

√ teknik işgörenlerin çalışma yöreleri ile alanlarının meslek yaşamı boyunca en teknik alanlarda bile

onlarca kez değiştirilebildiği ülkemizde bu soruya olumlu bir yanıt verilebilir mi; özellikle de bu değişikliklerin neden ve nasıl yapıldığı, nelere yol açtığı göz önünde bulundurulursa?

En azından orman mühendisliği öğretiminden geçmiş herkes bu gerçekleri biliyor ya da bilmesi gerekiyor. Çoğunlukla biliniyor olacak ki, çoğunlukla "lâf olsun torba dolsun" yaklaşımıyla her fırsatta yineleniyor. Ek olarak; bu gerçekler OGM'nin çoğu belgesinde bile sergileniyor; "ne gam"... Böylece "eski hamam eski tas" deyiminin çağrıştırdığı başıbozuk ormancılık düzeninde orman mühendislerinin işlendirilmesi sorunu da giderek büyüyor ve kalıcılaşıyor. Bu süreçte ormancılığımızda işlendirileceklerin, bu kapsamda orman mühendislerinin niteliği ile niceliği neden gerektiğince tartışılmıyor, anlayamıyorum doğrusu. Öyle ki, kısa ya da uzunca

bir süre işsiz kalan orman mühendisleri bile bir yolunu bulup (!) işe girebilirse eğer, çok geçmeden, "dün dündür, bugün bugündür" iklimine girip "araziye uyuyor".

"- Peki, bir işe giremeyen orman mühendisleri ne yapıyor, nasıl yaşıyor?"

mu diyorsunuz, çok açık: Yüzbinlerce öğretim ve eğitimci, sağlıkçı, mühendis, tekniker vb ne yapıyor, nasıl "yaşıyorsa" onlar da ya kahrediyor ya da edindiği bilgi ve becerilerle işsiz alanlarda iş arıyor. Ormancılık alanında iş bulabilenlerin çoğunluğu ise ekonomik ve demokratik haklarının çoğunluktan yoksun biçimde çalışmaya *"sürünmeye"?*- katlanıyor. Şimdi de

"- Peki, bu durum kaçınılmaz mıdır?"

diyorsanız, söyleyeyim:

*"- Evet, bu **ormancılık düzeninde**^{1*} kaçınılmazdır !"*

Bugün sayıları bile tam olarak bilinmeyen ancak onbini aştığı (?) öne sürülen işsiz orman mühendislerinin varlığı da bu gerçeği ortaya koymuyor mu sizce? Bu noktada bir de

"- Peki neden kaçınılmazdır?"

sorusunu da soracağınızı varsayarak aklımın elverdiğine kısaca yanıtlamaya çalışayım.

Göz ardı edilmemesi gereken temel gerçek: Yürürlükteki or-

¹ "Ormancılık düzeni" derken yalnızca ilgili bakanlık ya da genel müdürlükleri değil, bunlarla birlikte ilgili hukuksal düzenlemeleri, meslek örgütlerini, sendikalar ile gönüllü kuruluşları vb - "tüm paydaşlar"- bir bütün olarak düşünüyorum.

mancılık düzeninde orman mühendislerinin de işsiz kalması kaçınılmazdır !

Özellikle 1990'lı yıllardan bu yana ormancılığımızda öyle düzenleme ile uygulamalar yapıldı ki, yapılıyor ki kaçınılmaz sonuçlarından birisi de orman mühendislerinin çoğunluğunun işsiz kalmasıdır! Bu bağlamda yalnızca birkaçını anımsatayım. Ama önce şu gerçeği bir kez daha belirteyim: Ormancılıkta,

- √ olağanüstü bir durum -*büyük orman yangınları, sıra dışı kuraklıklar, yaygın doğal yıkımlar, yığmsal savaş vb-* gündeme gelmesi,
- √ ormancılık politikalarında geniş anlamda kamusal yararın gözetilmesi, yanı sıra, en çoklanmasına yönelik köktenci değişikliklerinin yapılması,
- √ uygulamalarda işlendirilen orman mühendislerinin nitelik ve niceliksel yetersizliğinin yaşamsal önemde yanlışlık ya da eksik uygulamalara yol açtığı ayırdına varılması

vb gelişmeler olmazsa "belirli" bir dönem boyunca yapılacak ya da yapılması gereken iş ve işlemlerin niteliği ile niceliğinin değişmesi beklenmez. Dolayısıyla, tüm ormancılık çalışmalarının gerektireceği teknik işgörenlerin niteliği ve niteliğinde de bir değişiklik olmaz.

Öte yandan, çalışmalar kimler tarafından -*devlet ya da özel sermaye, kooperatif, belediye vb-* yapılırsa yapılsın bu durumun köklü biçimde değişmeyeceği ortaya çıkmıştır. Ancak, söz

konusu çalışmaların;

- √ niteliği -*teknik gereklere uygunluğu-*
- √ verimliliği,
- √ ekonomik maliyeti,
- √ zamanlaması,
- √ yersel dağılımı

kimlerin üstlendiğine bağlı olarak belki az ya da çok değişebilir. Özellikle 1980'den sonra ülkemizde de yaygınlaşıp giderek egemenleşen özelleştirme-cilik savunucuları söz konusu alanların ilk üçündeki "olumlu" gelişmelerin ancak özelleştirmelerle gerçekleştirilebileceğini savunur. Ancak yaşam bu savunuların ne denli temelsiz olduğunu ortaya koymuştur. Çünkü kapitalizmin temel kuralı olan "her alanda ve koşulda herkesten daha fazla kâr" ilkesinin ne denli büyük toplumsal, daha açık bir söyleyişle sınıfsal ve ekolojik "maliyetlere" yol açtığı artık ortaya çıkmıştır. Kaldı ki ormancılıkta, sözgelimi;

- √ çalışmaların niteliği, zamanlanması ile yersel dağılımına bir bütün olarak ekonomik maliyetten çok daha büyük önem verilmesi gerektiğini,
- √ kimi durumlardaysa -*örneğin orman yangınlarının sayısının ve yıkımlarının en aza indirilmesi vb-* ekonomik maliyetin hiç dikkate alınmayabileceğini

azıcık ormancılık bilgisi olan herkes bilebilir. Bunu bilmek için orman mühendisliği öğretiminin geçmiş olması da gerekmez.

Öte yandan, yine herkes bilebilir ki özel sermaye, ne denli iyi nitelikli olursa olsun, kapitalist üretim ilişkilerinin egemen olduğu her koşulda -*savaşta bile!*- kârını en çoklama hedefine, ancak;

- √ verimlilik ya da etkenlik düzeyini ne pahasına olursa olsun yükselttilerek, -*ki, bu da çoğu durumda aynı nitelik ve nicelikte bir iş için daha az işgücü kullanılmasına, çeşitli çevresel ve ekolojik sorunlara yol açabilir;*

- √ sömürü oranı artırılarak, -*ki, bu da işgücü ya verimlilik düzeyi yükselttilerek ya da önünde sonunda işgücünü alabildiğine olumsuz koşullarda uzun süreler çalıştırılmasını gerektirir-*

- √ üretilen ürün ya da hizmetlerin niteliği düşürülerek, yanı sıra

- √ akla gelmedik usulsüzlükler yapılarak

vb yollarla ulaşılabilir. Özellikle 2000'li yıllarda ülkemizde hemen hemen her alanda bu yollardan hangisine daha çok başvurulduğunu da benim söylemem, buna örnekler vermem gerekmez sanırım.

Şimdi gönül rahatlığıyla "*bu ormancılık düzeninde orman mühendislerinin de işsiz kalması kaçınılmazdır!*" savıma dayanak saydığım olguların dördünü açıklayabilirim. Ama önce yıllardır yineleyip durduğum şu nesnel gerçeklikleri bir kez daha anımsatmama izin verin:

- √ Orman ekosistemleri, tüm ekosistemler gibi geniş anlamda kamusal varlıklardır.

Daha açık bir söyleyişle varlığı ile yokluğu, niteliği ile niceliği yalnızca insanları değil canlı cansız tüm varlıkları doğrudan ya da dolaylı olarak etkiler. Bu nedenle ormancılık etkinliklerinin geniş anlamda kamusal yararın en çoklanması amacıyla planlanması ve yürütülmesi zorunludur !

- √ Ülkemizde “orman” sayılan yerlerin neredeyse tümü tarihin tüm dönemlerinde devletin, daha genel bir söyleyişle de kamunun mülkiyetinde ya da gözetiminde olmuştur !
- √ “Devlet ormanı” sayılan yerlerin yönetilmesiyle ilgili her türden - yalnızca işletme değil !- iş ve işlemin devlet tarafından planlanması ve yürütülmesi anayasal bir zorunluluktur. Çalışmaların ilgili devlet kuruluşu tarafından çeşitli biçimlerde özel kişi ve kuruluşlara yaptırılması bu gerçekliklerle bağdaşmaması bir yana “anayasaya karşı hileli” bir yoldur !

i) OGM'nin gündeminde orman mühendislerinin işsizliği gibi bir sorun yoktur !

Bildiğiniz gibi, özellikle 1980'den sonra ülkemizde de gündeme gelen özelleştirmeci yönelimler doğal olarak ormancılığımıza da yansımıştır. Öyle ki özellikle OGM üst düzey yöneticileri “kraldan çok kralcı” kesilip saçma sapan gerekçe ve söylemlerle ormancılık çalışmalarını da özelleştirmeye kalkışmıştır. Doğrusu, bu kalkışmalarında başarılı da (!) olabilmişlerdir. Öne sürdükleri gerekçeler ise

genelden aktarma niteliğinde olmuştur:

- √ *verimlilik düzeyinin yükseltilmesi,*
- √ *maliyetlerin düşürülmesi,*
- √ *çalışmaların artırılması,*
- √ *orman mühendislerine yeni çalışma alanlarının açılması*

vb. Sonunda 2000'li yıllarda Orman Genel Müdürlüğü ve AKP Milletvekiliği yapmış bir yönetici, “Kıpti mertliğini anlatırken hırsızlığını söyler”² deyimini doğrularcasına,

“Her türlü orman faaliyetinde özel sektörden yararlanmak istiyoruz. Değişmezsek değişimin ayakları altında ezileceğiz. Tüccar gibi davranmazsak batma sinyalleri verip maaşları bile ödeyemez hale geleceğiz.....”

“Yangın söndürme ve diğer tüm alanlarda özel sektörden faydalanma yoluna gideceğiz. Devlet ihale edip yaptıracak ve kontrol edecek”;

diyebilmiştir; sanki “özel sektör” üstleneceği çalışmalar karşılıksız yapacaktı... Gerçekten de; izleyen yıllarda OGM iyiden iyiyeye “tüccar gibi” davranır olmuş; başlangıçta yalnızca bir iki ormancılık çalışması özelleştirilirken bu uygulama hızla yaygınlaştırılmış; günümüzde otuza yakın ormancılık etkinliği özel kişi ve kuruluşlara ihalelerle yaptırılır olmuştur. Öyle ki, ihaleler giderek, deyim yerindeyse “kurtlar sofrasına” dönüşmüş-

tür. Bu süreçte OGM'nin çok yaratıcı (!) olduğunu söylemeliyim: OGM ormancılığımıza sıradan bir uğraşı alanı gibi yaklaşarak;

- √ sözleşmeli işlendirme
- √ danışmanlık hizmeti satın alma

vb uygulamaları gündeme getirmiş, giderek de yaygınlaştırmıştır³.

³ Bu nokta İzmir Orman Bölge Müdürlüğü'nün “Orman'ın Hizmet Alımı Mühendisleri Kadro ya da Süre Uzatımı Bekliyor” başlıklı haberinden alınan -ve olduğu gibi- bir aktarma yapayım:

Fazilet Elgün (29) ve Seda Buğday (27) İzmir Orman Bölge Müdürlüğü'nde çalışan 55 sözleşmeli orman mühendisinden sadece ikisi.

Fazilet Elgün 2012 Yılı Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi , Seda Buğday ise 2014 Yılı Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi Orman Mühendisliği bölümlerinden mezunlar Fazilet Elgün Mart 2017 de İzmir Orman Bölge Müdürlüğünde hizmet alımı danışman orman mühendisi statüsünde çalışana kadar 5 yıl boyunca bir yandan KPSS sınavlarına çalışırken garsonluk, sekreterlik, reyon görevlisi ve satış sorumluluğu işleri yapmış

Seda Buğday da Mart 2017'de İzmir Orman Bölge Müdürlüğünde hizmet alımı danışman orman mühendisi statüsünde çalışana kadar ALES, KPSS, İş Güvenliği gibi sınavlara hazırlanmış hatta İş güvenliği 2016 senesinde kazanmış ancak memur olmayı kafasına koyduğu için diğer sınavlara daha ağırlık vermiş.

İzmir Orman Bölge Müdürlüğünün bağlı şube müdürlüklerinde ya da işletme şefliklerinde iş kanuna tabi olarak yılda 9 ay süreyle danışmanlık hizmeti alımı şeklinde çalışıyorlar. Özel sektörde çalışan meslektaşlarına göre Devlette ücret yönünden şanslılar çünkü, ücretleri Orman Mühendisleri Odasının belirlediği tarife ücreti olan 3.300 TL olarak ödeniyor. Özel sektörde asgari ücret ile çalışan meslektaşları bile olduğunu ama işsiz kalmamak için buna razı olduklarını söylüyorlar. Bunun dışında kurumdaki diğer kadrolu orman mühendislerinin harca, arazi tazminatı, yangın mesaisi gibi ek ödemeleri alamıyorlar. Ancak 9 ay da olsa Orman Genel Müdürlüğü bünyesinde İzmir Orman Bölge Müdürlüğünde çalışabildikleri için kendilerini şanslı görüyorlar. Hem meslek bilgilerini ve tecrübelerini artıyorlar, hem de meslek büyüklerinin kendilerine göstermiş oldukları yakın ilgi ve desteklerinden mutlular. Şu kısa süreç içinde kadro verilme dahi çalışma sözleşmelerinin 3 er yıllık periyotlar olarak uzatılmasını istiyorlar. ...” (Kaynak:https://www.obmhaber.com/orman-in-hizmet-alimi-muhendisleri-kadro-ya-da-sure-uzatimi-bekliyor/35/; 11 Ocak 2018; Erişim 16 Eylül 2022)

² Orman Mühendisliği Dergisi, Ocak-Şubat-Mart 2005, TMMOB Orman Mühendisleri Odası, Ankara. (Olası genç okurlar için söylüyorum: Deyimin özgün biçimi “Şecaat arz eden merd-i kibti sirkatin söyler”dir.).

Bu gerçek karşısında şu sorunun sorulması ve yanıtlanması gerekmiyor mu:

Ormancılığımızda, kim yaparsa yapsın, işlerin niceliği artmış, niteliği yükselmiş midir?

Hayır ! Aşağıda OGM'nin verilerinden hareketle hazırladığım çizgelerde de gördüğümüz gibi, orman ürünleri hasat çalışmalarında temel -"teknik"- ormancılık çalışmalarında önemli bir artış olmamıştır !

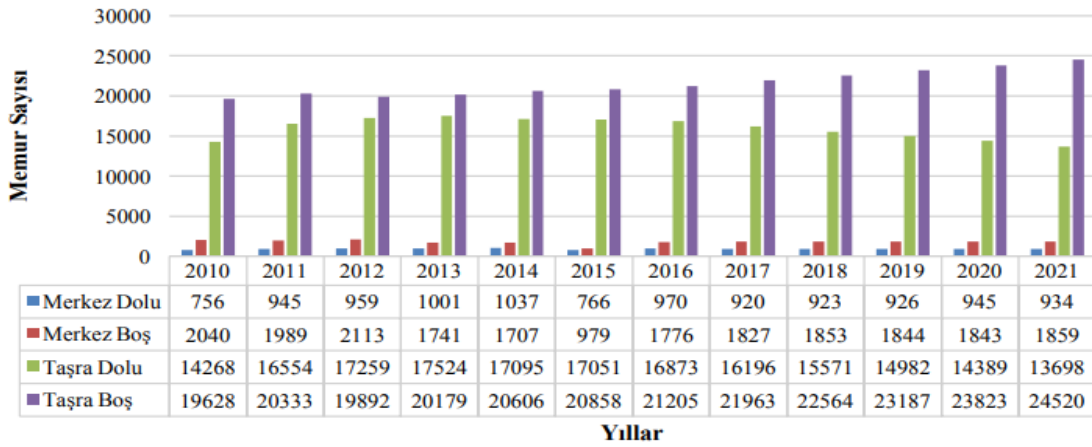
"- Peki, çalışmaların niteliği yükselmiş midir? dersiniz, onu ben değil OGM'nin ilgili birimleri ile

ormancılık araştırma enstitülerindeki "uzmanlar" ile orman fakültelerindeki "bilimciler" de tam olarak bilemez. Ancak ben bir "Abdurrahman Çelebi" olarak şunları anımsatabilirim: Ormancılık çalışmaları;

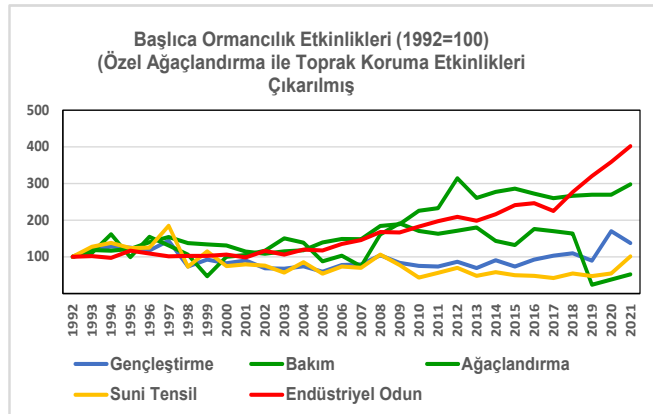
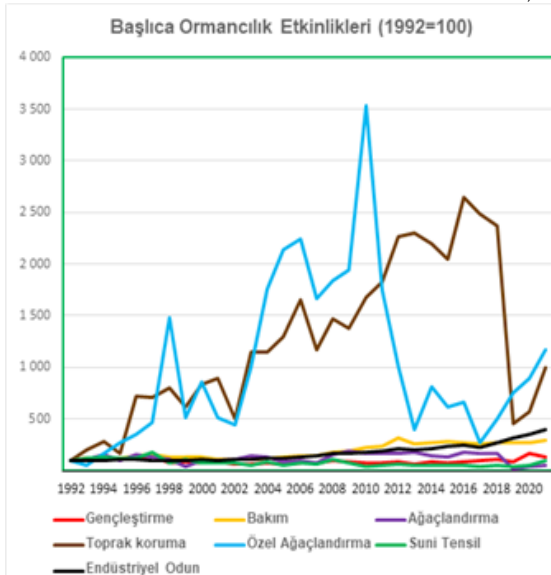
- √ geniş ve açık alanda yürütülür, gerektiğinde planlanabilir ve denetlenebilmesi son derece güçtür;
- √ ülkemizdeyse ormancılık çalışmaları ağırlıklı OGM gibi herhangi bir bakanlığa bağlı, son derece siyasallaşmış sıradan bir kuruluş tarafından,

son yirmi yıldır da AKP'lerin egemenliğinde yürütülüyor.

Dolayısıyla bu koşullarda ormancılık çalışmalarının geniş anlamda kamusal yarar en çoklama ilkesiyle planlanıp planlanmadığı, ormancılık teknikleri gerektiğince uygulanıp uygulanmadığının gerektiğince denetlenebilmesi, en iyimser söylemlerle rastlantısaldır. Bu koşullarda OGM'de gerek duyulan işgören, bu kapsamda da orman mühendislerinin sayısı neden artsın; nasıl artabilir ki? Olağan koşullarda artabilir mi? Aşağıdaki çizgede de gördüğümüz gibi, artmıyor zaten:

Kaynak: Cihan Erdönmez, Seçil Yurdakul Erol, Hikmet Batuhan Günşen, Mehmet Ali Başaran; Türkiye'de Ormansızlaşma ve Orman Bozulması, (Editör Erdoğan Atmış), Türkiye Ormancılar Derneği, 2022, Ankara, Sayfa 163.

Ben işin kolayına kaçıp yukarıya aktardığım çizelgedeki verilerden yararlanarak bir de aşağıdaki çizelgeyi oluşturdum:

Çizelge 1: OGM'de 2010-2020 Döneminde Yıllık Ortalama Dolu/Boş Kadro Sayıları

Birimler	Kadrolar				Toplam
	Dolu		Boş		
	%	Sayı	%	Sayı	
Merkez	5,5	924	7,7	1797	2721
%		34,0		66,0	100
Taşra	94,5	15923		21527	37450
%		42,5	92,3	57,5	100
GENEL TOPLAM	100,0	16847	100,0	23324	40141
		41,9		58,1	100

Bu görünüm karşısında yanıtlamadığım soruların başlıcaları şöyle:

- √ OGM bu “kadroları” nasıl belirliyor?
- √ OGM’de kadrolar haklı gerekçelerle belirleniyorsa neden “doldurulmuyor”?

Öte yandan, bilindiği gibi, OGM’nin merkez kuruluşlarından birisi Personel Dairesi Başkanlığı’dır. OGM’nin 3234 sayılı “-kuruluş ve görevler” ile ilgili yasanın 20. Maddesine göre bu daire başkanlığının bir de

“Genel Müdürlüğün insan gücü planlaması ve personel politikasıyla ilgili çalışmalarını yapmak, personel sisteminin geliştirilmesiyle ilgili tekliflerde bulunmak...”

görevi bulunuyor⁴. Ancak ormancılığımızın içinde bulunduğu koşullarda

OGM Personel Dairesi Başkanlığı özellikle işgücü –“insan gücü”?-

4 Ancak bu daire başkanlığının altı şube müdürlüğü arasında “insan gücü planlaması şube müdürlüğü” yok; iyi mi.

bu kapsamda orman mühendisi planlaması neden yapsın ?

Gerçekten de; OGM bir anlamda kendisini bağlayabilecek böyle bir “zahmete” neden girsin ki? Nasıl olsa giderek daha çok ormancılık etkinliği özelleştiriliyor; gerekirse “yeminli/yeminsiz serbest bürolu ormancılık hizmetleri düzeni” onu da “haller” nasıl olsa; etmez ya da etmezse ne gam... Oysa anımsatmak isterim: Kalkınma çabalarının beşer yıllık planlarla iyi kötü belirlenip yönlendirildiği 1960 ile 1970’li yıllarda OGM’de de işgören gereksinmesinin nitelik ve niceliğinin belirlenmesine yönelik çalışmalar yapıyordu. Ancak bu denli eskilere gitmeye gerek yok bence; 2000’li yılların başında gündeme gelen ancak sonra “adı var kendisi yok” durumuna düşürülen “norm kadro” çalışmalarını anımsayalım (Ek 1).

Kısacası, OGM’nin gündeminde orman mühendislerinin işsizliği gibi bir sorun yoktur ! OGM’nin tüm “politika” belgeleri ile “planları”, yanı sıra, “idare faaliyet

raporları” ile “performans programları” ve “stratejik planlarında” orman mühendislerinin işsizlik sorunları ile çözümlenmesine ilişkin bir tek somut saptama, “strateji”, hedef, önerinin bulunmaması da bu gerçeğin kanıtıdır bence.

ii) Orman fakültelerinin orman mühendisliği bölümleri “işsiz orman mühendisi fabrikası” işlevi görüyor !

Biliyorsunuz: Ülkemizde artık 12 orman fakültesi, bu fakültelerin hepsinde de OMB (orman mühendisliği bölümleri) var. Peki neden var? Daha açık sorayım:

- √ Var olan orman fakülteleri ormancılık düzeninde herhangi bir köklü değişiklik yapılabileceğine ilişkin hiçbir öngörü, plan, proje hedef olmamasına karşın önce 1990’lı sonra da 2010’lu yılların başında yeni fakültelerin, dolayısıyla OMB’lerin açılmaması için ısrarlı bir çaba içinde olmamıştır⁵?
- √ OMB’ler ormancılığımızın gereksindiği ya da belirli bir dönemde gereksinebileceği orman mühendislerinin nitelik ile niceliği belirlendikten sonra mı açılmıştır?
- √ Ek 2’de de gördüğümüz gibi, 2017-2020 döneminde OMB’leri için yılda ortalama 501 öğrenci alımına kalkı-

5 Ülkemizde İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi’nin yanı sıra Karadeniz Teknik Üniversitesi’nde ikinci bir orman fakültesi açma girişimi 1963 yılında gündeme gelmişti. Ancak, ikinci bir orman fakültesi bile yoğun karşı koyuşlar nedeniyle ancak 1971 yılında gerçekleşmişti. Veee, o zamanlar İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, kimse kızımasının lütfen, gerçekten de “fakülte” idi; yüksek meslek lisesi değil !

şılmış, yine yıllık ortalama olarak 461 öğrenci alınmıştır. Çok merak ediyorum: OMB'ler alacakları öğrenci sayısını nasıl belirliyor. Örneğin, 2022-2023 öğretim dönemi için de OMB'lere ortalama 490 öğrenci alınması öngörülmüş. Neden 490? Bu sayı bence sözgelimi bin de olabilir; dahası her orman ağacının başına bir orman mühendisi düşecek biçimde belirlenebilirdi. OMB'ler, en azından böyle konularda, "elini korkak alıştırılmamalı" bence; böylece "Cumhuriyet döneminin en çok orman mühendisini yetiştirmiş" de olurlar; fena mı?

Bu sevimsiz şaka bir yana;

- √ yürürlükteki ormancılık düzeninde köklü bir değişiklik yapılmadıkça,
- √ tüm orman fakültelerinde orman mühendisliği eğitimi sürdürüldükçe,
- √ OMB'ler ormancılığımızın gereksinme duyduğu orman mühendislerinin nitelik ve niceliği göz önünden bulundurmadan, yöneticilerinin deyim yerindeyse "kafasına göre" her yıl 450-500 öğrenci almayı sürdürdükçe

orman mühendislerinin işsizlik sorununun önde gelen yaratıcılarından birisi de OMB'ler olacaktır! "- Olacaktır!" da ne demek, yıllardır oluyor zaten... Bana öyle geliyor ki, bu durum orman fakülteli "hocaların" çoğunluğunun "umurunda bile değil" ne yazık ki...

Bu noktada aklıma gelmişken orman fakülteli "hocalara" sorayım:

- √ OMB'lerini yeğleyen öğrencilerin 2017-2020 dönemi için oluşturulan genel başarı sıralamasındaki yerinin ortalama 351 bin -en düşük 442 bin (Karabük); en yüksek 334 bin (İstanbul Cerrahpaşa)- olması da orman fakülteli yöneticileri düşündürmesi gerekiyor mu sizce? Çünkü bu başarı düzeyindeki meslektaş adaylarımızın en azından bir kısmına ormancılık gibi çok boyutlu, son derece karmaşık bir etkinlik alanında orman ekosistemleri gibi yine son derece karmaşık, dinamik bir varlığın "sürdürülebilir" biçimde yönetilmesi sorumluluğu verilecektir.

- √ OMO'nun 2009 yılında yürürlüğe koyduğu Orman Mühendisleri Odası Mesleki Deneyim Kazanma ve Meslek Mensupluğu Sınav Yönetmeliği, sizlerin verdiği orman mühendisliği eğitiminin uygulamada pek de yeterli olmadığı anlamına gelmiyor mu? Bu amaçla kimlerin nasıl eğitmenlik yaptığı eğitsel etkinliklerin düzenlenmesi, dahası "sınavların" yapılması sizleri hiç mi "rencide etmiyor"?

iii) Orman mühendislerinin işsizlik sorunları "ilgili" sendikaların, yanı sıra, meslek örgütleri ile gönüllü kuruluşların gündemlerinde de yok !

Olması gerekiyor muydu? Evet, kesinlikle olmalıydı !

- √ OMO (TMMOB Orman Mühendisleri Odası),
- √ TOD (Türkiye Ormancılar Derneği) ile

- √ ilgili kamu emekçileri sendikalarının,

dahası ilgili (?) çevre/doğa orman korumacısı "gönüllü" kuruluşlar ile kişilerin de gündemlerinde öncelik ve ağırlık vermesi gereken sorunlardan birisinin bu olması gerekiyordu. Sorunun ekonomik ve demokratik, dolaşısıyla insancıl ve orman ekosistemlerinin gerektiğince yönetilmesi boyutlarının da bulunduğu düşünüyorum çünkü. Ancak kızacaklar ama yine de söylemek zorundayım: Bu kuruluşlar ile kişilerin öncelik ve ağırlık verdikleri sorunları izledikçe üzülüyor, giderek de kızıyorum. Orman mühendislerinin işsizliği sorunu da gündemlerinde gerektiğince olmayacaksa eğer bu kuruluşlar varlık gerekçelerini gözden geçirmeli bence. Örneğin, bu örgütlerin en son yayınladıkları

TOÇ-BİR-SEN'in Ormancılık Sektör Raporu 2019

OMO'nun Ormancılık Politikaları ve Bilim Raporları 2021 ile

TOD'un Türkiye Ormancılığı 2022

başlıklı yayınları bu konuda ne denli duyarlı olduklarını -"duyarsız" mı demeliydim acaba?- açıklıkla ortaya koyuyor⁶. Bu noktada dikkatinizi anlamlı bir gerçeğe çekmek isterim: Bu yazarların hazırlanmasına kat-

⁶ Bu bağlamda, TMMOB Orman Mühendisleri Odası'nın 12-13 Mayıs 2018 tarihlerinde düzenlediği "Kamu ve Özel Sektör Orman/Orman Endüstri ve Ağaç İşleri Endüstri Mühendislerinin Sorunları ve Meslek Saygınlığı" başlıklı etkinlikte, başta TOD'un "Meslektaşlarımızın Sorunları ve Gelecek Perspektifleri" başlıklı bildirisini olmak üzere yapılan sunuşları göz ardı etmiyorum kuşkusuz. Peki ama sonrasında ne oldu; bir bilen, neler olup bittiğini izleyen var mı?

kı koyanların neredeyse tümü orman fakülteli “bilimci” !

iv) Peki, sizin hiç mi sorumluluğunuz yok Sevgili Genç Meslektaşlarım ?

Nazım'ın ünlü “Dünyanın En Tuhaf Mahluku” başlıklı şiirinin şu dizelerini anımsıyor olmalısınız:

“... ”

*kabahat senin,
-demeğe de dilim varmıyor ama-
kabahatın çoğu senin, canım
kardeşim!”*

Sizlere söylüyorum işsiz orman mühendisi Sevgili Genç Meslektaşlarım; gerçekten “kabahatin” çoğu sizin ! Çoğunlukla

- √ ya hiçbir kitle örgütüne -OMO'ya, başta TOD olmak üzere ilgili gördüğünüz bir gönüllü kuruluşa ya da kamu çalışanı sendikasına vb- üye değilsiniz;
- √ ya da üyesiyseniz üyesi olduğunuz örgütlerin işsizlik sorununuzun çözümlemesi için gerektiğinde çaba göstermeleri konusunda yeterince ısrarlı olmuyorsunuz;
- √ yahut benden çok daha iyi kullandığınızı bildiğim iletişim olanaklarından da yararlanarak etkili kamuoyu oluşturma çalışmaları yapmaktan ısrarla kaçınıyorsunuz;
- √ sorununuzun çözülmesi için daha çok akla gelmedik bireysel girişimlerde bulunuyorsunuz;
- √ ilgili olduğunu düşündüklerinizden, bu kapsamda Cumhurbaşkanlığı'ndan bile

“Atama bekleyen 10 bin mezun işsiz orman mühendisleri olarak 21 Mart Orman Haftasında Cumhurbaşkanımızdan ve Orman ve Su İşleri Bakanımızdan kadro müjdesi bekliyoruz. 21 Mart'ta Cumhurbaşkanımızın katılacağı teşrifleriyle ‘İnsan İçin Orman, Ekonomi İçin Orman’ buluşması var. Ankara spor salonunda bizler de müjde bekliyoruz hem Cumhurbaşkanımızdan hem de Bakanımızdan.”

vb istemlerde bulunabiliyorsunuz.⁷ Dahası, deyim yerindeyse “gölge boksı” yaparcasına

“Orman mühendisleri atama bekliyor,6 yıldan beri atamamız yapılmıyor, hizmet alımı ile sezonluk kullanılıp işten çıkarıyorlar ve orman mühendisi açığı gerçekten çok fazla kamuda,10.000'den fazla işsiz orman mühendisi mevcut şu an.”

“Orman mühendisleri atanmak istiyor, kurumun resmi belgesini gönderiyorum yalnız bu kurumun tam açığı değil sade-

ce 2013-2016 yılında emekli ve görevden ayrılanlar ve bunlara karşın atamalarımız ya sıfır kişi ya 9 kişi !”

vb yakınmaları dile getiriyorsunuz.⁸ Peki bu örgütsüz ve nesnel gerekçelere dayanmayan, kalıcı çözümler getirmeyecek yakınmaları, istemleri kime yöneltiyorsunuz? Çok daha önemlisi, böylesi yakarışlar sorunlarınızın çözülmesi için yeterli olabilir mi, olabiliyor mu sizce?

“SONUÇ” olarak ne söylesem acaba?

Gerçekten de bilmiyorum:

- √ Bir yanda artık iyiden iyiye “feodal beylikler birliğine”, siyasal iktidarların “arka bahçesine” dönüşmüş ormancılık düzeni;
- √ bir yanda orman mühendislerinin işsizlik sorunu karşısında gerektiğinde duyarlı olmayan, kendisinden başka kimseleri dinlemeyen bir ormancılık kamuoyu;

⁷ Kaynak: “İşsiz Orman Mühendisleri Cumhurbaşkanlığı'ndan Atama Müjdesi Bekliyor”, (<https://www.kamupersoneli.net/47899/issiz-orman-muhendisleri-cumhurbaşkanı-erdogandan-atama-mujdesi-bekliyor/>); 20 Mart 2017; Erişim 17 Eylül 2022).

⁸ Kaynak: “Orman Mühendisleri Hükümetten Atama Müjdesi Bekliyor”; (<https://www.kamupersoneli.net/85396/orman-muhendisleri-hukumetten-atama-mujdesi-bekliyor/>); 4 Nisan 2018; Erişim 17 Eylül 2022).

√ bir yanda da sorunların çözümlenmesine yönelik etkin örgütlenmelere girmek yerine çaresizlik içinde bireysel, teslimiyetçi çabaları yeğleyen Sevgili Genç Meslektaşlarımız...

Böylesi koşullarda benim gibi “ununu eleyip eleğini asmış”, dahası, “zumanın son deliği” konumundaki birisinin söyleyebilecekleri çoğu okur için “kafa ütölemekten” başka bir anlam taşımayacağını ayırdındayım kuşkusuz. Özellikle “yüksek” siyasetin, yanı sıra, “sosyal medyadaki” incir kabuğunu doldurmayan paylaşımların egemen olduğu bir kültürlenme sürecinde... Ama yine de “deliliğe verip” birkaç gerçeği bir kez daha vurgulayacağım:

√ Yürürlükteki ormancılık düzeninde orman ürünü hasadı dışında yapılacak orman mühendisliği hizmeti gerektiren iş ve işlemlerde en azından kısa dönemde “olağanüstü” bir artış olmaz !

√ Ormancılık etkinliklerinin niceliğinde bir artış olmayınca, niteliğinde bir yükselme hedeflenmezse orman mühendisi sayısı da artmaz!

√ Orman mühendisliği hizmetlerinin niteliği ile niceliğinde bir yükseltme olmazsa orman fakültelerinin orman mühendisliği bölümlerinin çoğu “işsiz orman mühendisi fabrikası” olmaktan öteye geçemez !

√ İşsiz orman mühendisi meslektaşlarımız teslimiyetçi bireysel girişimler yerine var olan meslek örgütlerini daha etkin çabalara zorlamaz yahut “el elin atını (?) şarkı söyleyerek arar” gerçeğinin bilincine varıp çok daha etkin olabilecek örgütlü çabalara girmezse “batsın bu dünya” vb şarkılarla avunmaları kaçınılmazdır !

Başka ne söyleyebilirim ki?⁹ En iyisi

√ TOD ile OMO’ya,

√ başta OGM olmak üzere ilgili kuruluşlara,

√ orman fakülteleri dekanlıklarına,

√ ilgili kamu çalışanı sendikalarına,

√ ilgili gönüllü kuruluşlara vb sormakla yetineyim:

Orman mühendislerinin işsiz kalmasının önlenmesi için bugüne değin en azından 5531 sayılı yasanın çıkarılması ve uygulaması için yaptığınız denli ne gibi çabalara girdiniz, çözüm

9 Bu aralar bir de neye kızıyorum, biliyor musunuz; OMO’nun 2006 yılında çıkarılan 5531 sayılı Orman Mühendisliği, Orman Endüstri Mühendisliği ve Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği Hakkında Kanun’dan hareketle temcit pilavı gibi her fırsatta

“Yasanın hüküm altına aldığı konularda serbest olarak faaliyet gösteren gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yönetmeliklerde belirlenen esas ve usuller doğrultusunda mühendis istihdam etmek zorunda olacaklardır. Böylece bir taraftan üretim ve hizmette kalite artarken, diğer taraftan da meslektaşlarımıza istihdam olanakları sağlanacaktır.”

safsatasını yineleyip durmasına...

“Yiyenler” varsa yesin; en azından ben “yemiyorum” !

önerileri geliştirdiniz, önerilerinizin yaşama geçirilmesine yönelik neler yaptınız?

Yalnızca ben değil, meslek tarihimiz de öğrenmek istiyor çünkü.

Ek 1: Orman Genel Müdürlüğü’nde “Norm Kadro” Çalışmaları¹⁰

20 Aralık 2000 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan “Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yapılacak Norm Kadro Çalışmalarında Uyulacak Usul ve Esaslar”la;

“Kamu kaynaklarının verimli kullanılması, kamu hizmetlerinin (gerçek iş yüklerine göre) gerektirdiği unvanda, nitelikte ve sayıda personel istihdamının sağlanabilmesi amacıyla; genel ve katma bütçeli kurumlar, bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, ... ile diğer kamu kurum ve kuruluşları memur işçi ve sözleşmeli Personel kadro ve pozisyonlarına ilişkin “Norm Kadro”larını aşağıdaki usul ve esaslara göre tespit ederler.”

koşulu getirilmişti. “Esasların” ilk maddesindeyse

“Norm kadro çalışmalarına, öncelikle kamu kurum ve kuruluşlarının amaçları doğrultusunda, bu amaçlara en etkin ve verimli ulaşılmasını sağlayacak şekilde teşkilat (örgüt) analizi yapmak suretiyle başlanır. Bundan sonra, teşkilatlardaki her birim

¹⁰ Ayrıntılı bilgi için Orman Genel Müdürlüğü Yeniden Yapılanma ve Norm Kadro Araştırma Projesi El Kitabı, Ankara, 2002” başlıklı kitapçıktan yararlanabilirsiniz (Kaynak: <http://www.gonder.org.tr/wp-content/uploads/2015/12/OGM-Norm-Kadro-El-Kitab%C4%B1-2001.pdf>; Erişim 12 Eylül 2022).

için gerekli kadro/pozisyonun iş analizi ve iş ölçümleri yapılır (ihale yoluyla gördürülen hizmetler dahil). İş analizleri ve iş ölçümlerine göre de her bir kadro/pozisyonun görev tanımları ve bu kadro/pozisyonlarda çalıştırılacaklarda aranacak nitelikler (iş gerekleri) ile bu birimler için gerekli kadro/pozisyon sayısı (Norm Kadro) belirlenir.

kuralına yer verilmişti. Dolayısıyla “norm kadro” çalışmalarını OGM’de de 2001 yılı sonlarında, 2018 yılında 703 sayılı KHK’yla kapatılan TODAİE (Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü) yönlendiriciliğinde başlamıştı. En son olarak da 2 Mart 2018 tarihinde Tarım ve Orman Bakanlığı Taşra Teşkilatı Norm Kadrosunun Tespit ve Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar” yürürlüğe konmuştur. Bu “esaslar” doğrultusunda ormancılıkla ilgili herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Böyleyken ilgili Bakan, 2018 yılında kamuoyuna;

“Şu an norm kadro çalışmalarını yapıyoruz. Norm kadro çalışmalarını da tahmin ediyorum birkaç aya kadar biter. Ondan sonra oturup bir ihtiyaç planını çıkaracağız ve gerekli bakanlıklarımıza da başvurduktan sonra atamayla ilgili isteklerimiz yenilenecek. Zaten geçmişte bakanlarımızın yaptığı atamayla ilgili talepler şu an Hazine ve Maliye Bakanlığında ama en nihayetinde biz norm kadroyu çıkardıktan sonra bununla ilgili bir ihtiyacımız varsa ki olabilir diye düşünüyorum, biz de gerekli

atamaları yapmak için gerekli adımları atacağız.”

açıklamasını yapabiliyordu.¹¹ Aynı Bakan ardından da 2019 yılında sözleşmeli olarak işlendirmek üzere 1200’ü orman mühendisi, 2700’ü “orman muhafaza memuru” olmak üzere toplam 5000 işgören alacakları duyurmuştu¹². Çok merak ediyorum; Bakan hangi “norm kadro çalışmalarından” söz etmişti ve bu sayılar hangi “norma kadrosu” çalışması sonucu belirlenmişti acaba? Oysa herkes biliyordu ki bu alımlar hızla artırılan orman ürünü hasat çalışmalarının gereği olarak yapılmıştı. Bakan açıklıkla belirtmişti çünkü¹³:

“Orman memurlarında sayı açısından açık olduğu için yeterince hızlı damgalama ve bakım yapamıyoruz. Bunları tamamlayınca, her yıl büyüyen ağaç miktarının belli kısmını kesmemiz lazım. Bu, orman varlığının artışı ve sağlığı için önemli. Hem orman sağlığını korumak hem de kullanma dengesi içinde ke-
reste, mobilya, işlenmiş ağaç gibi bazı orman ürünlerindeki ithalatı minimuma düşürecek

11 “Tanım Bakanı Bekir Pakdemirli’den atama açıklaması”; (Kaynak: <https://www.memurlar.net/haber/795816/tarim-bakani-bekir-pakdemirli-den-atama-span-class-keyword-aciklama-span-si.html?ysclid=l8052zbbns916493923>; erişim 12 Eylül 2022).

12 “Tanım Bakanı Bekir Pakdemirli’den atama açıklaması”; (Kaynak: <https://www.memurlar.net/haber/795816/tarim-bakani-bekir-pakdemirli-den-atama-span-class-keyword-aciklama-span-si.html?ysclid=l8052zbbns916493923>; erişim 12 Eylül 2022).

13 Orman Genel Müdürlüğüne (OGM) 5 bin personel alınacak”; (Kaynak: <https://egetime.com/orman-genel-mudurlugune-ogm-5-bin-personel-alinacak/>; Erişim 13 Eylül 2022).

netice alacağız. Bu alandaki ihtiyaç yerli kaynaklarımızla karşılanacak. Yani bu 5 bin personelle ormanlara daha iyi bakım yaparak üreteceğimiz ürünlerle orman ürünleri alanındaki ithalatı düşürerek cari açığı 1 milyar dolar azaltmayı hedefliyoruz.”

Oysa ben siyasal iktidarın tüm yıkıcılıklarına karşın bu sözleşmeli alımlar karşısında bile ne de umutlanmıştım... Orman ürünü hasat çalışmalarını dışında, özellikle de orman bakımı, ağaçlandırma, toprak aşınımı ve taşınımı vb çalışmalar yaygınlaştırılacak, tüm ormancılık çalışmalarını etkenlik düzeyi yükseltilecek, “orman” sayılan yerin içinde ve bitişiğinde yaşayan yoksul insanların yaşama koşulları iyileştirilecek; bu amaçla işletme müdürlükleri ile işletme şefliklerinin sorumluluk alanları daraltılacak vb.

Tanrım, ben ne uslanmaz bir safım...

Ek 2: Orman Fakültelerinin Orman Mühendisliği Bölümlerinin 2017-2020 Döneminde ve 2023 yılında Yıllık Ortalama Öğrenci Kontenjanları ile Alımları, Başarı Sıraları ile Taban Puanları¹⁴

14 Açıklama:

Başarı sırası: İlgili üniversite bölümüne en son giren kişinin ilgili puan türünde başarı sıralamasıdır. Yani bölüme en son giren kişinin belirtilen puan türünde kaçınıcı sırada olduğunu anlatır.

Taban puan: Sınavlarda alınan en düşük not; sınav sonrası yerleştirme işlemlerinde istediği okulu ya da bölümü tercih ederek yerleşen öğrencilerin en düşük yerleştirme puanı.

Üniversite	Kontenjan	Alım	Başarı Sırası (bin)	Taban Puanı
1) İstanbul (Cerrahpaşa)	86	86	334	246,96455
2) Bursa Teknik	49	49	344	244,59170
3) İzmir Katip Çelebi	26	26	367	263,52260
4) Isparta Uygulamalı Bilimler	52	46	357	242,36284
5) KTÜ	85	85	369	239,49353
6) Düzce	36	32	380	236,41363
7) Kahramanmaraş Sütçü İmam	31	30	383	235,63202
8) Kastamonu	34	28	383	236,03848
9) Karabük	19	19	442	236,25289
10) Bartın	29	22	408	230,98081
11) Çankırı Karatekin	24	18	399	227,18136
12) Artvin Çoruh	30	20	377	230,80257
Toplam/Ortalama	501	461	379	238,47554
Orman Mühendisliği Bölümleri 2023 Yılı Toplam Öğrenci Kontenjanları ile Alımları, Ortalama Başarı Sıraları ile Taban Puanları	490	490	351	283,87272

Kaynak: <https://www.basarisiralamalari.com/orman-muhendisligi-2021-taban-puanlari-ve-basari-siralamalari/>; Erişim 13 Eylül 2022.

(Açıklama: Kimi yıllar kimi OMB'lerin "kontenjanları" dolmadığı gibi "taban puanlar" da 208,63343'a düştüğü de olmuştur.)

Bu görünüm karşısında büyük özverilere katlanarak yetkin orman mühendisi yetiştirmek için iyi niyetle didinen orman fakülteli "hoca" meslektaşlarıma güç ama daha çok da sabır diliyorum; kolay gelsin !

2021 MANAVGAT ORMAN YANGINI VE ÇAPRAZGAGA KUŞLARI (*Loxia curvirostra*)

Prof. Dr. Cantürk GÜMÜŞ - KTÜ Orman Fakültesi, TRABZON, cantruk@ktu.edu.tr

Ülkemiz orman yangın tarihi açısından 2021 yılı önem arz etmektedir. Çünkü anılan yılda hava hallerinin olağandışı seyrettiği Temmuz sonu-Ağustos ortası dönemde “büyük yangınlar” olarak sınıflandırılacak yangınlar gerçekleşmiştir (Bilgili vd., 2021). 2021 yılında meydana gelen Manavgat yangını 1937 yılından itibaren kayda geçen ve tek bir yangında yanan alan itibariyle ülke tarihinin en büyük yangınıdır (Bilgili vd., 2021; MGM, 2021).

Orman yangınları hiç kuşkusuz özellikle Akdeniz kuşağında yer alan ülkemiz orman varlığı için büyük bir tehdit olarak görülmektedir. Oysa yangın aynı zamanda bazı ekosistemlerin vazgeçilmez bileşenlerindedir. Bazı canlı türleri yangına muhtaçtır. Bu çerçevede yangına bağımlı orman ekosistemlerinden birisi de kızılçam (*Pinus brutia* Ten.) ormanlarıdır. Yangın, kızılçam ormanlarının rejenerasyonunda ekosistemin ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır (Ayan vd., 2019). Yangın, orman ekosistemlerinin ve ekolojik ardılığın (süksesyon) şekillenmesinde, ormanların sürekliliği ve ekolojik dengenin sağlanmasında etkili olan faktörlerin en başında gelmektedir (Oliver, 1981; Bilgili ve Goldammer, 2000).

Yönetime konu olmayan bir kızılçam ormanının kendini yenileyebilmesi, yeni nesillerin ortaya çıkması için yangına ihtiyaç duyulur. Çünkü özellikle tam kapalı bir kızılçam ormanında toprak yüzeyi 10-20 cm kalınlığında, ormancılardan “ölü örtü” dedikleri bir tabaka ile kaplıdır. Bu örtü ağaçtan düşen yaprak, dal, kozalak gibi organik malzemenin oluşur. Bu malzemenin hızlıca ayrışıp toprakla karışması iklim koşulları nedeniyle söz konusu değildir. Ölü örtü tabakasının varlığı ağaçlardaki kozalaklardan düşen tohumların madeni toprağa ulaşmasını engeller. Bir şekilde toprakla buluşan tohumlar toprakta çimlense bile oluşan fiducikler ölü örtü tabakası nedeniyle ışık bulamayacağı için yaşayamayacaktır. Bu nedenle ölü örtünün ortadan kalkarak ormanın kendini yenileyebilmesi çoğu zaman yangına bağlıdır. Yangın ölü örtü tabakasını ortadan kaldıracığı için mineral toprak açığa çıkacak ve yangından sonra karpellerini açacak kozalaklardan düşecek tohumlar toprakla buluşabilecektir.

Peki, yangın sırasında kozalaklar ve dolayısıyla kozalakların içinde yer alan tohumlar da yanmaz mı? Evet, kozalakların da önemli bir kısmı yanacaktır.

Bununla birlikte, yangına hassas alanlarda yetişen kızılçam gibi bazı çam türlerinde kozalakların bir kısmı yıllarca, kapalı olarak ağacın taç kısmında tutulur. Yangında, kozalak pullarının arasında yer alan reçine sıcaklıkla erir ve kozalak pulları yangından sonraki birkaç haftada açılarak tohumları dağıtır. Bu adaptasyon, yangın sıcaklığına karşı dayanıklı olmayan tohumları kozalakların içinde koruyarak, yangını canlı bir şekilde atlatmalarını sağlar (Tavşanoğlu ve Gürkan, 2010).

Bu gerçekler insanoğlu tarafından 40-50 yıldır bilinmektedir. Oysa kuşlar bunu binlerce yıldır bilmektedir. Nitekim 2021 yılı Temmuz ayında yaşanan Manavgat yangınında yangından hemen sonra dikili kuru halindeki kızılçamlar üzerinde yer alan kozalakların ilk ziyaretçileri çaprazgaga kuşları (*Loxia curvirostra*) olmuştur. Meslektaşımız Orman Yük. Müh. Alime Küçük Divrik yangından sonra alanda birçok fotoğraf çekmiştir. Bu fotoğraflarda kuşların yangından hemen sonra açılacak kozalakların başında konumlandıkları açıkça görülmektedir.

Çaprazgaga kuşları önemli ölçüde kozalaklı ağaçların tohumları ile beslenir. Bu nedenle onların arandıklarında bulunacakla-

rı yer iğne yapraklı ormanlardır. Bilindiği gibi ağaç türleri her yıl bol tohum veya meyve vermezler. Bazı ağaçlar iki yılda bir; bazıları üç yılda bir, bazıları ise daha uzun zaman aralıklarında bol tohum üretebilirler. Özellikle kozalaklı ağaçlarda bu süreler daha belirgindir. Tüm kozalaklı ağaçlar her yıl değişken miktarlarda kozalak ve tohum üretir (Thies, 1996; Newton, 2006). Ağaçların bolca kozalak ürettiği yıllara “*bol tohum yılı*” adı verilmektedir. Ormancılar bir ormanın doğal yollarla gençleştirilmesi sırasında, ne zaman kesim yapılacağına ağaçların bu özelliğinden yararlanarak karar verirler.

Ağaçların bol kozalak/tohum üretmesi diğer faktörlerin yanında yaşadıkları ortamın verimliliğine ve iklim koşullarına da bağlıdır (Mencuccini vd., 1995). Bunların yanında ağaçlar yaşamları herhangi bir çevresel tehdit sonucu ve hatta doğal ömürleri biteceği yıllarda da bol tohum verirler. Perrins ve Cramp (1998) çapraz gaga kuşlarının bol kozalak üreten ağaçları istila ettikleri ve bu nedenle de bol tohum yılında olan ormanları takip ettikleri için kısmen göçebe olarak yaşadıklarını ifade etmektedirler. Manavgat yangınından hemen sonra alanda gözlenen kuşlar öncelikle kızılçam tohumlarıyla besleneceklerdir (Resim 1). Bunun yanında sonradan tüketmek üzere kursaklarına aldıkları tohumları toprağa gömerek saklayacaklardır.

Bütün canlılar gıda depolamak zorundadır. Yoksa kışı geçiremezler. İlkel insan da gıda depo-

Resim 1. 2021 Manavgat yangınından sonra alana gelen çaprazgaga kuşu kozalaklardan tohum alırken görülmektedir (Foto: Orman Yük. Müh. Alime Küçük Divrik).

lamak zorundaydı. Kırsal alanda yaşayanlar bilirler. Kırsal alanda insanlar hasat mevsiminden bir sonraki hasat mevsimine kadar yararlanacağı gıda ürünlerini bozulmadan saklamakta, depolamaktadır. Örneğin, patates hava ve su almamak üzere toprakta saklanmaktadır. Diğer birçok ürün kurutulmakta ve yıl boyu tüketime hazır hale getirilmektedir. Çağdaş sanayi yaşantısında ise depolama ya da saklama işini bizim adımıza

başkaları yapmaktadır. Göreme yöresinde milyonlarca kasa limon, elma vb. mağaralarda saklanmaktadır. Böylece yıl boyu bozulmadan tüketime hazır halde piyasaya sürülmektedir.

Diğer canlılar da benzer faaliyetleri yürütürler. 2013 yılında tarafımdan beslenen tilkinin (Resim 2) de önce karnını doyurduğu, daha sonra da gıda maddelerini sonra yemek üzere toprağa gömdüğü görülmüştür (Resim 3).

Resim 2. Tilkinin beslenmesi

Resim 3. Tilkinin gıda depolaması

Kore çamının (*Pinus koraiensis*) gençleşmesinde kuşların ve memelilerin rolü konusunda yapılan bir çalışmada (Hutchins vd., 1996) on farklı türden omurgalı canlıların Kore çamının kozalaklarından tohum aldığı belirlenmiştir. Bunlardan Avrasya fındıkıranı (*Spotted nutcracker*), Avrasya sıvacı kuşu (*Sitta europaea*), kızıl sincap (*Sciurus vulgaris*) ve Sibirya orman gelengisinin (*Eutamias sibiricus*) potan-

siyel tohum dağıtma ajanları olduğu belirlenmiştir. Fındıkıranı, büyük sivri gagasıyla kolayca tohum elde eden, tek seferde en az 4 km uzağa 62 tohum taşıyan ve toprakta 2,5-3 cm derinlikteki çeşitli yerlere tohum saklayan en önemli dağıtıcı olarak belirlenmiştir.

Sadece bir fındıkıranın çabalarıyla 3-5 yıl içerisinde bir ormanın oluşabileceğini söylemek

Resim 4. 2021 Manavgat yangını sonrası alana gelen bir çaprazgaga kuşu (Foto: Orman Yük. Müh. Alime Küçük Divrik)

olanaklıdır. Biz uyurken hayvanlar evreninin insanlar ya da insanlık adına yaptıkları konusunda bildiklerimiz için “*devede kulak*” tabirini kullanmak, sanırım yerinde olacaktır (Gümüş, 2021).

Çaprazgaga kuşları da toprağa gömdükleri tohumların bir kısmını bir daha asla bulamayacaklardır. Bulamadıkları bu tohumların büyük bir kısmının ise toprakta yaşayan canlılar tarafından tüketilebileceğini düşünmeliyiz. Sonuçta topluca gömülen tohumlardan bir tanesinin bile bu hayvanlar tarafından bulunamayıp canlı kalması, yeniden bir ormanın oluşabilmesi için yetecektir. Böylece kuşlar, Manavgat yangınından sonra alanın yeniden ormanlaşması için çalışmalarla çoktan başlamıştır (Resim 4).

Sonuç olarak, orman ekosistemi sayısız bileşeni olan bir karmaşık yapıdır. Orman, ağaç başta olmak üzere bu bileşenlerin ve bileşenlerin birbirleriyle olan karmaşık ilişkilerin bir bileşimidir. Yangın kızılçam ormanları için vazgeçilmez bir olgudur. Yönetime konu olmayan doğal kızılçam ormanlarının yenilenmesi yangına bağlıdır. Yangından sonra yeni kızılçam ormanının oluşmasında birçok başka faktörün yanında kuşların ve bu yazıda ifade edilen çaprazgaga kuşunun da önemli etkisi olduğu söylenebilir. Orman kavramına bütüncül bir bakış açısı ile yaklaşılması konusunda küçük bir örnek olan bu değerlendirmenin yararlı olacağı beklenmektedir.

Kaynaklar

- Ayan, S., Erkan, C., Gülseven, O., Akın, Ş.S., Yılmaz, E., Nurten, E., Çelik, Y., 2019. Yüksek sıcaklık şoklarının kızılçam (*Pinus brutia* Ten.) popülasyonlarında tohum çimlenmesine etkileri. *Turkish Journal of Forestry | Türkiye Ormancılık Dergisi*, 20(4): 312-316.
- Bilgili, E., Goldammer, J.G., 2000. Fire in the Mediterranean basin: Towards an interdisciplinary science program. Proceedings of the IUFRO World Congress, Forest and Society: The Role of Research, 7-12 August, Kuala Lumpur, Malaysia, pp. 45-54.
- Bilgili, E., Küçük, Ö., Sağlam, B., Coşkun, K.A., 2021. Büyük Orman Yangınları: Sebepleri, Organizasyonu ve İdaresi, Editör: Prof. Dr. Taşkın Kavzoğlu, Orman Yangınları (Sebepleri, Etkileri, İzlenmesi, Alınması Gereken Önlemler ve Rehabilitasyon Faaliyetleri). https://www.researchgate.net/publication/357300999_Buyuk_Orman_Yanginlari_Sebepleri_Organizasyonu_ve_Idaresi_Mega_Forest_Fires_Causes_Organizatiyon_and_Management (Erişim tarihi: 31 Mayıs 2022).
- Gümüş, C., 2021. Orman. Ege Orman Vakfı Yayını, Tükelmat matbaası, 322 s., İzmir.
- Hutchins, H.E., Hutchins, S.A., Liu, B., 1996. The role of birds and mammals in Korean pine (*Pinus koraiensis*) regeneration dynamics. *Oecologia*, 107: 120-130.
- MGM, 2021. Antalya, Manavgat 17954 Nolu İstasyon Verisi, T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Meteoroloji Genel Müdürlüğü, Ankara. https://www.researchgate.net/publication/357300999_Buyuk_Orman_Yanginlari_Sebepleri_Organizasyonu_ve_Idaresi_Mega_Forest_Fires_Causes_Organizatiyon_and_Management (Erişim tarihi: 31 Mayıs 2022).
- Mencuccini, M., Piussi, P., Zanzi Sulli, A., 1995. Thirty years of seed production in a sub-alpine Norway spruce forest – patterns of temporal and spatial variation. *Forest Ecology and Management*, 76: 109-125.
- Newton, I., 2006. Movement patterns of common crossbills *Loxia curvirostra* in Europe. *Ibis*, 148: 782-788.
- Oliver, C.D., 1981. Forest development in North America following major disturbance. *Forest Ecology and Management*, 3: 153-168.
- Perrins, C., Cramp, S., 1998. Birds of the western Palearctic on CD-Rom. Oxford Univ. Press. <https://global.oup.com/academic/help/technical-support/cdroms/compbwp/?lang=en&cc=tr> (Erişim tarihi: 31.05.2022).
- Tavşanoğlu, C., Gürkan, B., 2010. Physical and chemical properties of the soils at burned and unburned *Pinus brutia* Ten. forest sites in the Marmaris region, Turkey. *Hacettepe Journal of Biology and Chemistry*, 38: 71-76.
- Thies, H., 1996. Zum Vorkommen des Fichtenkreuzschnabels (*Loxia curvirostra*) und anderer *Loxia*-Arten im Segeberger Forst 1970-1995 mit besonderer Erörterung der Zugphänologie. *Corax*, 16: 305-334.

DİYARBAKIR'DA BİR JEOPARK ADAYI: KARACADAĞ

Mehmet Emin TEKİN, Arda TEKİN, Yekta Ganer TEKİN, Emine YURTERİ, mehmetemintekin@gmail.com

Jeoturizm, jeolojik miras öğelerinin turistik amaçla ziyaret edilmesidir (Güngör ve Azaz, 2013). Jeolojik miras "Jeopark, jeosit ve jeotop kavramlarını içine alan korunması gereken alanlardır". Önemli bilimsel veya görsel değeri olan, doğal veya insan eliyle yok olma tehdidi altındaki jeositler (Url-1). Bunlar içerisinde Jeopark; aynı veya farklı türden jeolojik miras veya jeositlerin topluca bulunduğu, yaya gezme mesafesinden küçük olmayan, ziyarete açık özel doğa koruma alanlarıdır (Kazancı, 2010).

Jeopark, her şeyden önce belirli sayıda ve nitelikte jeosit içermek zorundadır. Bu jeositlerin yanı sıra, bölgenin doğal ve kültürel miras varlıkları da belirli bir düzen içerisinde jeopark projesi içinde yer almalıdırlar (Çiftçi, 2016). Jeosit, bir jeopark içinde doğal miras niteliği taşıyan bir jeolojik miras unsurudur. Söz konusu jeosit, kendisi ile ilişkili olan jeolojik miras öğesinin tamamı ya da küçük bir bölümünü kapsayabilir. Sadece jeolojik ya da morfolojik unsurlar değil, yer kürenin oluşumunu çağrıştıran ve jeolojik tarih ve kültür ile ilişkilendirilen, yer küre-insan ilişkisi kurulabilen oluşumlar da jeosit tanımı içinde değerlendirilir. Bu yer şekli veya arazi parçası, tarihsel ve/veya arkeolojik özellik gösteriyorsa "Kültürel Jeosit"; jeosit veya kültürel jeosit

özelliği taşıyan alanlar eğer yok olma tehdidi altında ise bu kez "Jeolojik Miras" adını almaktadır (Önalın, 2013).

Jeolojik ve jeomorfolojik oluşumlar açısından zengin olan Türkiye önemli bir jeopark potansiyeli taşımaktadır. Yapılan çalışmalar sonucunda jeopark alanları ve öneri jeopark alanları ortaya çıkmıştır. Ülkemizde gerçekleştirilen jeopark çalışmaları çerçevesinde 2011 yılında Kula Belediyesi bünyesinde ve jeopark uzmanı Dr. Erdal GÜMÜŞ koordinatörlüğünde "Kula Jeoparkı Avrupa Jeoparklar Ağı Başvuru Eylem Planı 2012" hayata geçirilmiştir. 2012 yılında Avrupa ve UNESCO Jeoparklar Ağı'na Türkiye'nin ilk resmi başvurusu yapılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucu 4 Eylül 2013'te Kula Jeoparkı Türkiye'nin ilk ve tek Avrupa ve UNESCO Jeoparklar Ağı üyesi ilan edilmiştir (Url-2).

Bu makalenin amacı Karacadağ ve çevresinin barındırdığı, jeolojik, jeomorfolojik, biyolojik çeşitliliği, endemik türleri, bol su kaynakları, kültürel, arkeolojik ve tarihi değerlerine dayanarak sahadaki jeositlerin belirlenmesi, jeopark olma potansiyelinin değerlendirilmesi ve bununla ilgili altlık oluşturulmasıdır.

Araştırma sahası Karacadağ ve çevresi ile Diyarbakır İli Bağlar, Suriçi ve Çınar ilçelerinin sı-

nırları dâhilinde kalmaktadır. Jeopark alanı olarak incelenen Karacadağ, 164.956,71 hektardır. Çalışma alanı içinde kalan sadece Karacadağ volkanına ait olan alan 16.833,68 hektardır (Şekil 1).

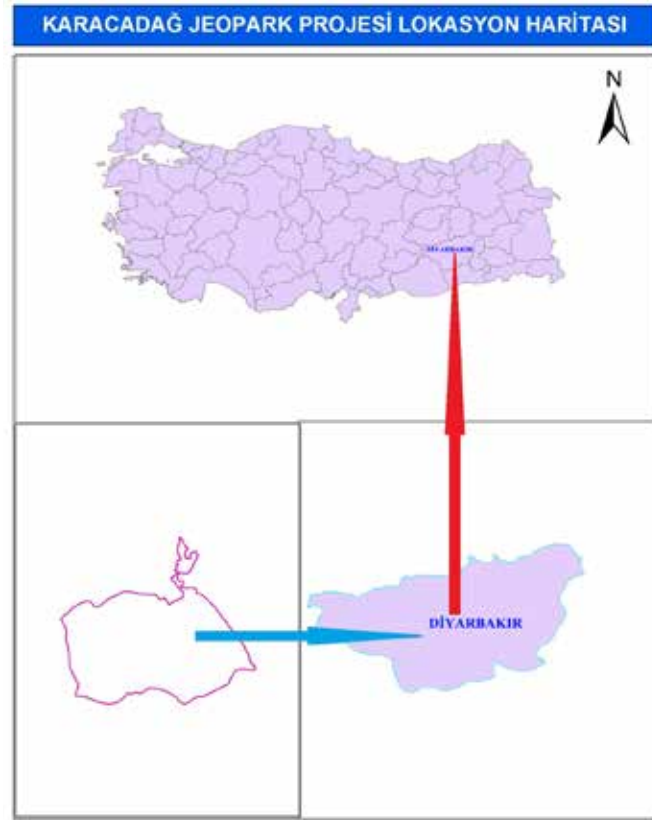
Çalışma alanı İran-Turan fitocoğrafik bölgesinde olup, Akdeniz fitocoğrafik bölgesine geçiş kuşağında bulunan Güneydoğu Toroslara yakın bir konumda bulunmaktadır. Karacadağ'da 552 bitki taksonu bulunmaktadır (Ertekin, 2002). Karacadağ'da potansiyel jeopark alanlarda bulunan bitkilerden 20 tanesi (%6,34) endemiktir. Bu bitkilerden 2 tanesi Karacadağ'a özgü; 3 tanesi Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne özgü; 15 tanesi de Türkiye'ye özgü endemik bitkilerdir (Ertekin, 2002). Araştırma sahasında tilki, tavşan, kör fare, sıçan, kertenkele, yılan, keler, çizgili kaplumbağa ve 59 kuş türü bulunmaktadır (Deniz, 2009).

Jeopark olarak değerlendirilen alanda UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde olan Hevsel Bahçeleri, tarihi-arkeolojik değerleri nedeniyle çok sayıda turist ziyaret ettiği önemli bir yer olup kaynak değeri açısından önem taşımaktadır. Öte yandan alandaki jeolojik miras ve jeoturizm açısından öneme sahip bu sitelerin belirlenmesi, alanı ziyaret eden çok sayıda turist ve yöre

halkının bölgenin yer tarihi açısından bilgilenmesine, söz konusu doğal zenginliklerimizin amaç dışı kullanımının engellenip korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması hususunda bilinçlenmesi açısından da ayrıca öneme sahiptir.

Çalışmalar esnasında tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olan şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2007). Konunun özelliğinden dolayı literatür taraması tek başına yeterli olmamış, arazi uygulamaları ile desteklenmiştir. Arazi uygulamaları olgu ve olayların yerinde, ilk kaynaktan görülmesi, örneklerin alınması ve değerlendirilmesi esasına dayanır. Anı vd. (2014)'e göre, bu araştırmalar bir olay ya da olguyu yerinde gözlemlemenin yanında, arazide ilk başta fark edilemeyen, ancak ayrıntılı ve yerinde çalışmalarla fark edilebilen problemlerin çözümünde kullanılmaktadır.

Sahada yer alan jeositlerin belirlenmesinde ülkemizde yapılan jeopark ve jeoturizm çalışmalarını ile ilgili örnekler incelenmiş, benzer yer şekillerinin en karakteristik olanlarının belirlenmesi yoluna gidilmiş, Karacadağ ve yakın çevresinin jeopark ve jeoturizm potansiyeli bu kapsamda değerlendirilmiş, elde edilen veriler, haritalar ve fotoğraflar ile desteklenmiştir.

Şekil 1. Araştırma Alanı

KARACADAĞ VE ÇEVRESİNDE JEOLÖJİK MİRAS AÇISINDAN ÖNEM TAŞIYAN JEOSİTLER

Volkan Konileri Jeositi

Çalışma alanı içerisinde Karacadağ, Kırmızı Tepe, Barut Tepe, Sır Tepe, Çömçeli Tepe, Beykor Tepe volkan konileri bulunmaktadır. Bu volkan konilerinin her biri birer jeosit adayıdır. Konilerden Barut Tepe volkan konisi arazi çalışmalarına dâhil edilmiştir.

Barut Tepe üzerinde muazzam bir krater bulunur. Çapı ortalama 200 m olan Barut Tepe yamaçları yaklaşık 30°'lik bir eğime sahiptir. Lavlar kuzeybatı yamaçtaki oluktan çevreye yayılmıştır. Yükseltisi 1153 m olan Barut Tepe'nin krater derinliği

ise yaklaşık olarak 50 m kadardır (Şekil 2). Koninin rengi koyu kırmızı siyah bir görüntü sunmaktadır. Barut Tepe çevresinde ayrıca leçelik alanı, lav tünellerini, tavanı çökmüş olan lav tünellerini ve çok sayıda koni görmek mümkündür (Canpolat, 2005).

Barut Tepe (Şekil 2) piroklastik malzemenin çoğunlukta olduğu bir oluşumdur. Yamaçlardan zirveye doğru tırmanma oldukça güçtür. Tutturulmamış küçük ölçekli piroklastik unsurlar oldukça kaygan bir yapı oluşturur. Ayrıca üzerinde çok ilginç yapıya sahip lav akmalan gözlenir. Çok hafif, gaz boşluklu ağaç kabuğu görüntüsü kazanmış lavlar dikkat çekmektedir.

Şekil 2: Çömçeli köyü sınırları içinde kalan Barut Tepe volkan konisinin uydu görüntüsü (Url-3)

Barut Tepe Piroklastikleri Jeositi

Volkanik bir patlama sırasında çeşitli piroklastik malzeme dışarı atılır. Bu piroklastik malzemelerin boyutları değişmektedir. Katı parçacıklar genel olarak tefra olarak adlandırılır. Bu malzeme lav ve kaya parçalarıdır. Barut tepenin volkan konisi Şekil 3'te görülmektedir.

Çınar ilçesi Yarımkaş köyü civarında havadan çekilen görüntülerde ilginç jeositler görüldü. Aşağıda Şekil 4'te yüzüklerin efendisi filminde bir sahne gibi tüm ihtişamı ile bizleri selamlamaktadır. İki gözü andırdığı için jeoparkın gözleri adı verildi ile Şekil 5'te ilginç bir jeositler görülmektedir.

Şekil 3: Araştırma alanı içinde bulunan Barut Tepe volkan konisinin panoramik görüntüsü

Şekil 4: Jeoparkın Gözleri Jeositi

Şekil 5: Volkanik Alanının Havadan Görüntüsü

Kadifemsi ve Laçelik Volkanik Jeositleri

Kara yosunlarının nemini kaybetmesi sonrası volkanik taşların üzeri kadifemsi bir görünüme bürünür (Şekil 6). Çınar ilçesi Dişlibaşak köyleri civarında da bu tür oluşumlar mevcuttur. Laçelik bir jeosit örneği (Şekil 7). Önerilen jeopark alanındaki halkalı lav jeositleri Şekil-8-9'da görülmektedir.

Şekil 6: Çınar İlçesi Çömçeli Köyü sınırlarında Kadifemsi Volkanik Jeositler

Şekil 7: Çınar İlçesi Bellitaş Köyü sınırlarında bir Laçelik Volkanik Jeositi

Şekil 8: Çınar İlçesi Yarımkaş Köyü sınırları kalan bir halatlı lav jeositi

Şekil 9: Çınar İlçesi Yarımkaş Köyü sınırları dâhilinde

Şekil 10: Çınar İlçesi Yarımkaş Köyü sınırları dâhilinde Kalan lav bloku Jeositi

Lav Bloğu Jeositi

Volkanik faaliyet sonucunda ortaya çıkan lavlar, kenarları köşeli ve boyutları farklı olan büyük kaya parçalarını oluştururlar. Bu tür oluşumlara lav blokları denir. Lav bloklarının çapları değişmektedir. Bazı lav blokları doğrudan erüpsiyon sırasında yüzeyde akan lavlardan oluşurken, bazı lav blokları ise volkanın yan kısımlarından veya volkanın parçalanmış kraterinden oluşabilir. Lav blokları, şiddetli bir patlama sırasında çıkan en büyük piroklastik malzemedir (Şekil 10).

KARACADAĞ VE YAKIN ÇEVRESİNİN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ

Jeopark önerisi; Diyarbakır İli Bağlar, Suriçi ve Çınar ilçelerinin sınırları içinde kalmaktadır. Jeopark öneri alanı içinde tarihi surları ile tarihi Hevsel Bahçelerinin olması jeoparkın jeoarkeolojik sitler yönünü tamamlayacağı öngörülmektedir. Diyarbakır'daki her bir tarihi yapı Karacadağ volkanından çıkan bazalt taşları ile yapılmıştır.

Diyarbakır Anadolu'nun en eski şehirlerinden biridir. Ticaret yolları üzerinde ve Dicle kıyısında bulunuşu Diyarbakır'ı, ticaret ve kültür merkezi yaparken birbirinden farklı birçok dini sosyal grubun da merkezi olmuştur (Şekil 11-12).

Şekil 11: Dört Ayaklı Minare

Şekil 12: Diyarbakır Surlarından bir Görüntü

Diyarbakır ili Çınar İlçesi Yarımkaş köyü sınırları dâhilindeki Volkanik alanı içinde eski tarihi iki yerleşim birimi mevcuttur. Literatür taramasında hiçbir bilgiye rastlanılmamıştır. Araç yolunun olmadığı tarihi alana köylülerin yardımıyla yürüyüş mesafesi ile iki buçuk saatte ulaşılmıştır. Köy sakinleri ile yapılan görüşmede özellikle iki tarihi esere dikkat çekilmiş bu eserlerin 'Keladız' (Fotoğraf 13) Kadim Kale veya "KelaReş" (Fotoğraf 14). Siyah Tarihi Kale olarak bilindiğini ortaya çıkarılmıştır.

Şekil 13: Keladız Tarihi Kale

Şekil 14: KelaReş Tarihi Kalede ki Tarihi Kalıntılar

Diyarbakır ili Çınar İlçesi Aşağıkonak Köyü sınırları dâhilinde ve Mardin Diyarbakır karayolunun bitişiğinde bulunan Tarihi Zerzevan Kalesi kireç taşı üzerinde bulunmaktadır (Şekil 15-16). Araştırma alanındaki tarihi diğer yapılardan farkı, tarihi kalenin kireç taşından yapılmış olması en bariz farklılıktır. Diğer tarihi yapıların tamamı volkanik bazalt taşından yapılmıştır.

Şekil 15: Tarihi Zerzevan Kalesi

Şekil 16: Tarihi Zerzevan Kalesi

SONUÇ VE ÖNERİLER

Jeopark olarak önerilen alan içerisinde Karacadağ, Kırmızı Tepe, Barut Tepe, Arafat tepe, Sır tepe, Çömçeli Tepe, Beykor tepe volkan konileri bulunmaktadır. Bu volkan konilerinin her biri birer jeosit adayıdır. Bu jeositlerin etrafında lav akıntılarında kaynaklanan farklı yüzey şekillerine de rastlamak mümkündür. Arazi çalışmalarını esnasında Baruttepe volkan konisinin krateri ve etrafındaki piroklastik yığıntılar aynı birer jeotop oluşturmaktadır. Ayrıca jeopark alanı içinde birçok farklı alanda geniş yüzeylere yayılmış lapilli boyutunda volkanik malzemenin olduğu görülmüştür. Bu alanların her birinin jeosit olduğu düşünülmektedir. Çınar Köyü yakınlarında yapılan arazi çalışmasında köylülerin 'karaçevre' dediği alanda bazaltların

üzerinde kadifemsi yosunları hâkim olduğu görülmüştür.

Jeopark bölgesinde ayrıca lav akıntılarında kaynaklı çok sayıda lav tünellerine rastlanmıştır. Bu tünellerden bazıları çökmüş bir kısmı da halen orijinalliğini korumaktadır. Haritalarda bu tüneller mağara olarak geçmektedir. Saha içerisindeki onlarca mağaradan güneydoğuda kalan Sürendal Mağarası kireçtaşından oluşurken Beserek, Dolusay, Hazal, Karaçevre, Kurdo, Çömçeli, Üvez Mağaraları birer lav tünelidir.

Jeopark alanı içerisinde kültürel jeosit özelliği taşıyan alanlar da bulunmaktadır. Bu alanlardan en ilginç olanı Diyarbakır ili Çınar İlçesi Yarımkış köyü sınırları dâhilindeki volkanik alanı içinde bulunan tarihi iki yerleşim birimidir. Jeopark alanı

içinde kültürel jeositi oluşturan diğer alanlar Hevsel Bahçeleri, Zerzevan Kalesi, Diyarbakır Surları, Sultan Şuca Türbesi, Hz. Ömer Cami, On Gözlü Köprü. Keçi Burcu gibi tarihi ve kültürel miras alanlarıdır. Ayrıca jeopark sahası içinde Diyarbakır Arkeoloji Müzesi ve Diyarbakır İç Kale Atatürk Müzesi de vardır.

Jeopark olarak önerilen bu alanın ileriki yıllarda jeopark olması hem Diyarbakır'ın hem ülkenin jeoturizm potansiyeline katkıda bulunacak ve tanıtım için aynı bir kapı açacaktır. Aynı zamanda jeopark alanı içindeki jeosit ve jeokültür birimlerinin korunması sağlanacak, gelecek nesillere miras bırakılacaktır. Ayrıca bu saha içinde yapılacak jeopark eğitimleri ile doğaya ve kültüre daha çok sahip çıkan bir toplum oluşturulacaktır.

KAYNAKLAR

- Alp, A., Yeşilmen, S., Vural, A. And Güran, Ş. 2010. Determination Of Some Agronomical Characteristics And Ochratoxin-A Level Of Karacadağ Rice (*Oryza-Sativa*L.) In Diyarbakir Ecological Conditions, Turkey. African Journal Of Agricultural Research Vol. 4(15), Pp. 1965-1972, 4 August, 2010
- Akbulut, G. Ve Ünsal, Ö. (2012). Levent Vadisi'nin (Malatya) Jeopark Ve Jeoturizm Potansiyeli, Erzurum: I.Ulusal Coğrafya Sempozyumu Bildiriler Kitabı 535-545.
- Anı Y., Bekaroğlu E., Demir T., Demirci A., Karabulut M. Kaya, İ., Yavan N., Yıldız, C. (2014). Coğrafya Araştırma Yöntemleri, Coğrafyacılar Derneği, Balıkesir.
- Canpolat, E. (2005). Karacadağ (Diyarbakır) Volkanı Jeomorfolojisi. İstanbul Ün.v. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi
- Çiftçi (2016). Jeopark Projeleri Kapsamındaki Doğal Ve Kültürel Miras Unsurları İçin Standart Gösterimi. Maden Tetkik Ve Arama Dergisi, Sf 3,6-8.
- Deniz, H. (2009) Karacadağ Üreyen Bozkır Ötleğeni'nin Davranış Ekolojisine İlişkin Gözlemler, Dicle Üniv. Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır.
- Ercan, T., Fujitani, T., Matsuda, J.J., Notsu K., Ui, T., 1990. Doğu Ve Güneydoğu Anadolu NeojennükvaternerVolkanitlerine İlişkin Yeni Jeokimyasal, Radyometrik Ve İzotopik Verilerin Yorumu. MtaGn.Müd. Dergisi Sayı:110 Sf.143-164
- Ercan, T., Şaroğlu, F., Turhan N., Matsuda, J.J., Ui, T., Fujitani, T., Notsu K., Bağırşakçı, S., Aktimur S., Ve Diğ. 1991. Karacadağ Volkanitlerinin Jeolojisi Ve Petrolojisi. Türkiye Jeoloji Kurultayı Bülteni, Sayı:6 S:118-133
- Ergün, M., İnaner, H., Yetişkul, C. (2010). Olimpos-Beydağları Sahil Milli Parkı Jeoturizm, Jeolojik Miras Ve Jeopark Potansiyelinin Araştırılması. Uluslararası Jeolojik Koruma Sempozyumu, 15-19 Eylül, Elazığ
- Erinç, S. (2001). Jeomorfoloji 1 (3. Basım) (Güncelleştirenler; A. Ertek, C. Güneysu). Der Yay. 294, İstanbul.
- Ertekin, A.S. (2002). Karacadağ Bitki Çeşitliliği. Sürdürülebilir Kırsal Ve Kentsel Kalkınma Derneği Yayını, 171 S., Diyarbakır.
- Erol, T., Gürler, G. (12-15 June 2007). Jeoparkların Koruma-Kullanım Yöntemlerinin Belirlenmesi: Karapınar Potansiyel Jeopark Alanı İçin Bir Değerlendirme, Türkiye. Proceedings Of The Second International Symposium On Development Within Geoparks- Environmental Protection And Education, Lushan- Jiagnxi Province, China.
- Gülüm, K. (2015). A Suggested Training Area For Geopark Education: Kazdağları. International Geography Symposium, 17-21 August, Moscow.
- Güngör Y. ve Azaz D. (2013). Levent Vadisi Envanter Çalışması, Malatya.
- Karasar N. (2007). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kazancı N. (2010). Jeolojik Koruma, Kavram Ve Terimler. Ankara: Jeolojik Mirası Koruma Derneği Yayını
- Önalın K. (2013). İzmir Ve Yakın Çevresinin Jeosit-Kültürel Jeosit Ve Jeolojik Miras Alanları, Tmmob 2. İzmir Kent Sempozyumu, İzmir.
- Tunçay, M. (2011). İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Yatağan Jeoparkı Projesine Yönelik Yaşantı Ve Tutumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Sütçü, Y.F., 2009. Türkiye Jeoloji Hartiaları No:134 Diyarbakır N42 Paftası Açınması, Mta Genel Müd. Ankara
- Şaroğlu F., Emre Ö. (1987). Karacadağ Volkanitlerinin Genel Özellikleri Ve Güneydoğu Anadolu Otoktonundaki Yeri. Türkiye 7. Petrol Kongresi Bildiriler Kitabı, 384-391.
- Url-1 : <https://www.jemirko.org.tr/jeolojik-miras-terimleri/>
- Url-2 : <http://www.kulasalihli-geopark.com/hizmetler/1047/kula-salihli-jeoparki.aspx>
- Url-3 : <https://earth.google.com/web/>
- Yıldırım, A., Karadoğan S., (2010) Derik (Mardin) Güneyinde Korunması Gereken Jeolojik-Jeomorfolojik Bir Miras: Kuşçu Krateri, Dicle Ün.v. Ziya Gökalp Eğitim Fak.Dergisi S:14 Sf:119-133

ORMAN ENTOMOLOJİSİ BİLİMİNE İSİMLENDİRMEDE KATKI YAPAN ORMAN MÜHENDİSLERİ

Rüstem KIRIŞ - Orman Genel Müdürlüğü, Ankara, rkiris@yahoo.com

Mustafa AVCI - Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Orman Fakültesi, Isparta

1. Giriş

Canlıların sınıflandırılması başlangıçta bitkiler ve hayvanlar şeklinde iki âleme ayrılarak yapılmıştır. Bu ayırım yakın zamana kadar devam etmiş, fakat başlangıçta bitkiler âlemi içerisinde yer alan canlılar, yeni araç ve yöntemlerle daha detaylı incelenmiş ve birçok canlı grubuna bölünerek değişik âlemler olarak değerlendirilmiştir. Günümüzde sistematik kitaplarında beş âlemler (Monera, Protista, Fungi, Plantae, Animalia) sınıflandırma esas alınmaktadır (Akemik, 2014).

Türkiye, Avrupa-Sibiryaya, Akdeniz ve İran-Turan olarak isimlendirilen üç biyocoğrafik bölgeye ve bunların geçiş zonlarına sahip olması, iki kıta arasındaki köprü konumu, iklim ve coğrafi özelliklerin kısa mesafelerde değişmesi nedeniyle biyolojik çeşitlilik açısından küçük bir kıta özelliği taşımaktadır. Türkiye'nin, bitki türleri bakımından sahip olduğu zenginliği anlamak için Avrupa Kıtası ile karşılaştırmak yeterli olacaktır: Tüm Avrupa Kıtası'nda 12.500 açık ve kapalı tohumlu bitki türü varken, sadece Anadolu'da bu sayıya yakın (yaklaşık 11.707) tür olduğu bilinmektedir. Bunların yaklaşık üçte biri ülkemize has (endemik) türlerdir (Anonim, 2019). Türkiye florası, bugüne

kadar yapılan çalışmalarla büyük ölçüde ortaya konulmuş olsa da ülke faunasının birçok grubu hakkındaki bilgiler yetersizdir. Bu yüzden Türkiye'de yaşayan hayvan türlerinin tamamı ile ilgili sayılar tahminden öteye gitmemektedir. Buna rağmen Türkiye, flora açısından zengin ve ilginç olduğu gibi fauna açısından da tür çeşitliliği ile dikkati çekmektedir.

Türkiye'nin omurgalı faunası büyük ölçüde aydınlatılmış olup türlerin toplam sayısı 1.500 civarındadır. Kaynaklara göre küçük farklılıklar görülse de Türkiye faunası 150 civarında memeli, 500'e yakın kuş, 130 kadar sürüngen, 30'un üzerinde kurbağa, 680'in üzerinde balık türü içermektedir (Mısırlıoğlu, 2019). Türkiye faunasına ait geri kalan on binlerce tür omurgasızlar grubuna girer. Bütün dünyada olduğu gibi böcek (Insecta) grubu Türkiye'de de çok zengindir. Ancak bazı gruplarda hiç çalışma olmaması, bazı gruplardaki çalışmaların yetersiz oluşu gibi sebeplerle böcek faunası hakkında ancak tahmini rakamlar vermek mümkündür. Türkiye'de bugüne kadar tespit edilmiş böcek türü yaklaşık 30-35 bin olup tahmin edilen sayı ise 60.000-80.000 arasındadır (Anonim, 2019; Mısırlıoğlu, 2019).

Bu makalede böcekler açısından biyolojik çeşitliliğe katkı sağlayan orman mühendisleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Böcekleri toplayarak ve teşhis ederek tanımlanmasına katkı yapan orman mühendisleri belirlenirken isim verilmesi esnasında vefa örneği gösterilerek bir orman mühendisinin ismi verilmiş ise onların da tespiti yapılmıştır. Kısaca böceklere isim verilmesinde doğrudan veya dolaylı katkı yapan ve böceklere tür epiteli olarak ismi verilen orman mühendisleri çalışma içinde yer almaktadır.

2. Hayvan Sistematiği ve İsimlendirme Kuralları

Dünya üzerinde yaşayan tüm canlıları genetik, morfolojik veya diğer özelliklerine göre sınıflandıran bilim dalına "taksonomi" denir. Yunancada taksis (düzenleme) ve namos (kanun) kelimelerinin birleştirilmesinden "düzenleme kanunu" şeklinde türetilmiştir. Taksonomik çalışmalarda morfolojik özellikler, genetik yapı, akrabalık dereceleri, filogeni gibi ölçütler temel alınmış ve önce büyük gruplar sonra da aşama aşama daha küçük gruplar oluşturularak hiyerarşik sınıflandırmalar yapılmıştır. Canlıların aralarındaki farkları ve benzerlikleri, çeşitlerini ve aralarındaki ilişkileri inceleyen bilim dalına da

“sistematik” denir (Ecevit, 2000; Saruhan, 2015).

Taksonomide gerçek anlamda değişim yapan ve bugünkü haliyle şekillendirmeyi başaran bilim insanı Carl von Linné (Carolus Linnaeus, 1707-1778)'dir. İsveçli bir botanikçi, hekim ve zoolog olan Linnaeus, modern taksonominin babası olarak bilinir. “Systema Naturae” isimli eserinde doğayı 3 gruba ayırmıştır: mineraller, bitkiler ve hayvanlar. Hayatı boyunca 12 kez yenileyerek yayınladığı bu eserinde, bitki ve hayvan türlerine bilimsel isimlerini de vermiştir. Bu kitabın 10. baskısı taksonominin miladı olarak kabul edilir. Bu eserinde 4.370 hayvan ismi bulunmaktadır. Latince ve Eski Yunanca kökenli bu isimlerin çoğu, günümüzde halen geçerliliğini korumaktadır. Linnaeus, sınıf, takım, cins, tür ve varyete olmak üzere 5 sınıflandırma derecesi kullanmıştır. Taksonomik çalışmalar bu dönemden sonra büyük ivme kazanmış ve insan-oglu doğayı daha iyi betimlemeye başlamıştır.

Her ülkede, yaygın olan tüm hayvanlara birer isim verilmiştir. Aynı hayvana verilen isimler ülkeler ve hatta aynı ülkenin değişik bölgelerine göre farklılıklar göstermektedir. Bu karşıklığı önlemek gayesiyle ortak bir isimlendirme sisteminin geliştirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Linnaeus, Systema Naturae başlıklı eserinde ilk önce bilinen tüm hayvan, bitki ve mineralerin isimlendirilmesini polinomial sisteme göre yapmış ve tanımlarını kısa bir şekilde Latince olarak vermiştir. Ancak aynı

eserin 10. baskısında (1758), her bir tür için, biri cins ve biri de tür olmak üzere iki Latince kelimedden oluşan ikili isimlendirme (binomial nomenclature) sistemini benimsemiştir. İlk Uluslararası Zooloji Kongresi 1889 yılında Paris'te toplanmış ve bu kongrede Raphael Blanchard isimli bir Fransız araştırmacının hazırladığı isimlendirme ilkeleri genel olarak kabul edilmiştir. Bu tarih, bugün kullanılan Uluslararası Hayvansal İsimlendirme İlkelerinin başlangıcı olmuştur. 1895 yılında toplanan III. Uluslararası Zooloji Kongresinde kurulan bir komite, önceki tüm ilkelere yeni düzenlemeler yaparak sonuçları Cambridge'de

toplanan IV. Kongreye sunmuş ve Kongrede kabul edilen ilkeler 1948 Paris Uluslararası Zooloji Kongresinde gözden geçirilerek uluslararası kanun haline getirilmiştir.

Sınıflandırmada en küçük kategori tür (species)'dür. Birbirine yakın türlerin bir araya gelmesiyle oluşan kategoriye cins (genus) denir. Benzer cinsler familya, familyalar takımları, benzer takımlar sınıfları, sınıflar da şubeleri oluşturmaktadır (Tablo 1). Bütün hayvan şubeleri de birleşerek hayvanlar âlemini (Regnum animale) meydana getirmektedir (Ecevit, 2000).

Tablo 1. Hayvanlar Âleminin İsimlendirme Kategorileri

Türkçesi	Bilimsel İsmi
Hayvanlar âlemi	Regnum animale
Kol, dal, şube	Phylum (çoğul=phyla)
Alt kol, alt dal, altşube	Subphylum
Üst sınıf	Superclassis, superclass
Sınıf	Classis, class
Alt sınıf	Subclassis, subclass
Kohort	Cohort
Üst takım	Superordo, superorder
Takım	Ordo, order
Alt takım	Subordo, suborder
Üst familya	Superfamilia, superfamily (-oidea)
Familya	Familia, family (-idae)
Alt familya	Subfamilia, subfamily (-inae)
Aşiret, kabile	Tribus, tribe (-ini)
Cins	Genus (çoğul=genera)
Alt cins	Subgenus
Tür	Species
Alt tür	Subspecies

Hayvanların isimlendirilmesinde önemli kurallar (Ecevit, 2000):

1. Bilimsel isimler Latince veya Latinceleştirilmiş kelimelerden oluşur. Cinsten daha yüksek kategorilerde isimler çoğul, cins ve daha alttaki kategorilerdeki isimler ise tekidir.
2. Tür ismi bir tek kelimedenden veya birleştirilmiş birden fazla kelimedenden oluşabilir.
3. Tür üstü taksonların ismi tek kelimedenden oluşur. Buna uninomial isim denir. Türlerin ismi iki kelimedenden (binomial) alt türlerin ismi ise üç kelimedenden (trinomial) oluşur. Her durumda birinci kelime cins, ikinci kelime tür epiteti, üçüncü kelime ise alt tür epitetidir.
4. Cins adı büyük harfle, tür ismi de küçük harfle başmalıdır.
5. Bir türü ilk olarak isimlendiren bilim adamı, türün tanımı (deskripsiyonu) ile birlikte bir periyodik yayın veya kitapta bu ismi yayınlamak zorundadır.

Tür yazılırken binomial isimlendirme sistemi kullanılır: Önce cins ismi sonra da tür epiteti verilir.

Mesela; *Phloesinus acatayi* Schedl, 1958

"*Phloesinus*" cinsinin ismi, "*acatayi*" türü tanımlayan kelime olup tür epitetidir. "Schedl" ise türü isimlendiren ve tanımlayan kişi, 1958 ise türün tanımlandığı eserin yayın tarihidir.

3. Böceklerin İsimlendirilmesi ve Türkiye'de İsimlendirmeye Katkısı Olan ve İsmi Verilen Orman Mühendisleri

Türkiye'nin böcek varlığı, 2019 yılı sonu itibarıyla 25 takım ve 562 familyaya mensup toplam 33.820 adet takson olarak bildirilmiştir. Takımlar itibarıyla dağılım Coleoptera (11.910/%35,2), Hymenoptera (6.641/%19,64), Lepidoptera (5.580/%16,50), Diptera (3.742/%11,06), Hemiptera (3.424/%10,1) ve Orthoptera (734/%2,2) olarak verilmiştir (Tezcan, 2020). Yeni çalışmalarla bu sayılar sürekli artmakta ve liste zenginleşmektedir. Son yıllarda bazı familyalar için tür listeleri uzmanlar tarafından yayınlanmaktadır. Örneğin "gal arıları" olarak bilinen Cynipidae familyasının ülkemizde 161 türü belirlenmiştir (Demirel ve ark., 2022). Yaprak bitleri olarak isimlendirilen Aphididae familyasının toplam 614 tür ve 27 alttürü Türkiye'de tespit edilmiştir (Görür ve ark., 2022). Güncel verilere göre Türkiye'de 362 karnınca taksonu bilinmekle birlikte, hâlbuki bu sayı 1988-2015 döneminde yürütülen çalışmalar sonunda 143 olduğu bildirilmekteydi. Son taksonomik çalışmalar ve araziden elde edilen örneklerle sayı kısa zamanda hızlı bir artış göstermiştir (Kıran ve Karaman, 2020). Ormanların sağlığı açısından oldukça önemli olan ve "kabuk böcekleri" olarak isimlendiren Scolytinae alt familyasından Türkiye'de 135 türün kaydı verilmiştir (Kumbaşlı ve ark., 2018).

Yeni bir tür elde edildiği zaman, ikili isimlendirme yöntemiyle

isimlendirilerek bilim dünyasına bir yayın (makale) ile duyurulur. Bu işlemde tür adı Latinceceden veya Latince dil bilgisi kurallarına göre Latinceleştirilmiş kelimedenden oluşur. Yanına nova sp. veya n. sp. terimi konur (örneğin *Agriotes ulkeri* n. sp. gibi). Tanımlanan türe isim verildikten sonra yeni türün tanımı (deskripsiyon) yapılır. Böcek türlerinin tanımlanmasında türün cinsi belirlendikten sonra tür ismi olarak verilecek kelimenin isimlendirme kurallarına uyulması şartıyla uzman tarafından seçiminde serbestlik vardır. Ancak bazı özellikli durumlar vardır. Bunlar;

a) Böceklere kişi (patronomik) isimlerinin verilmesi: Türün tanımlamasını yapan taksonomistin istediği kişinin adı verilerek elde edilir.

Örnek 1: *Phloesinus acatayi* Schedl türüne 1958 yılında yazar tarafından Türkiye'de orman entomolojisinin gelişimine büyük katkıları olan Prof. Dr. Abdulgafur Acatay'ın soy ismi verilmiştir.

Örnek 2: *Dicronychus gulleri* Platia 2011 yılında Isparta/Eğirdir ilçesi Yukangökdere köyü sınırlarında bulunan kasnak ormanından tanımlanmış olup çalışmaya desteklerinden dolayı dönemin Eğirdir Orman İşletme Müdürü Sayın Adnan Güller'in soy ismi verilmiştir.

Orman mühendislerince teşhis ve tescili yapılan 30 taksondan 10 adedine (*Tolphorea ozalpi*, *Elathous serti*, *Agriotes ayani*, *Agriotes ulkeri*, *Dicronychus gulleri*, *Elathous emrei*, *Elathous*

nurayae, *Allecula janssoni*, *Ampedus camillae*, *Brachygonus gunnurae*) bu şekilde isim verilmiştir (Tablo 2). Fakat bunlardan 4 tanesi orman mühendisinin (K. Ayan, A. Güller, M. Gözükara ve S. Ülker) ismidir. Taksonlara isimleri verilen orman mühendislerinin mezun olduğu fakülte, mezuniyet yılı gibi bilgiler Tablo 3'te gösterilmiştir.

b) Böceğe tespit edildiği coğrafi alanların isimlerinin verilmesi: Bazı durumlarda böceğin tür ismi olarak ilk kez bulunduğu ülke, il, ilçe, köy, dağ gibi yer isimleri verilebilir.

Örnek 1: *Cardiophorus kovadai* Platia türü 2018 yılında tanımlanmış olup Isparta/ Eğirdir ilçesindeki Kovada Gölü Millî Parkı içinde bulunduğu için tür ismi kovadai olarak tercih edilmiştir.

Örnek 2: *Allecula turcica* Novák türü 2011 yılında tanımlanmıştır ve Türkiye'den tanımlandığı için bu isim verilmiştir.

Böceğin bulunduğu yer bir şehir veya köy ise bu durumda tür isminin oluşturulması için yer isminin sonuna -ensis veya -iensis eki getirilir.

Örnek 1: *Parmena istanbulensis* Danilevsky & Hizal. 2017 yılında tanımlanan bu tür İstanbul/Sarıyer Bahçeköy'de elde edilen örneklerden tanımlanmış ve tip lokalitesi İstanbul kaynaklı olduğundan bu şekilde isimlendirilmiştir.

Örnek 2: *Agriotes gulariensis* Platia türü Mersin/Gülner ilçesi Köseçobanlı köyünde toplanmış ve Gülner ilçesinin isminden dolayı böyle isimlendirilmiştir.

Tablo 2'de görüleceği üzerine teşhis ve tescili yapılan 30 taksondan 13 adedine (*Allecula turcica*, *Agriotes gulariensis*, *Ampedus karesiensis*, *Ampedus erdeki*, *Anomognathus ispartaensis*, *Cardiophorus kovadai*, *Corticeus turcicus*, *Elater turcicus*, *Isotomus comptus meridionalis*, *Mycetochara (Ernocharis) mersinica*, *Parmena europaea*, *Parmena istanbulensis* ve *Traumatocampa ispartaensis*) böceğin tespit edildiği coğrafi alanın isim verilmiştir.

c) Böceğe ekolojik ve habitat özelliklerine uygun isim verme: Bazı böcekler, ekolojik isteklerine ve habitat özelliklerini belirtmek gayesiyle tür isimleri verilebilir.

Teşhis ve tescili yapılan 30 takson arasında bu usulle isimlendirilen tür bulunmamaktadır.

d) Böcekler üzerinde yaşadığı bitki veya hayvana göre isim verilmesi: Böceğin üzerinde yaşadığı ve konukçusu olarak nitelendirilen bitki veya hayvanın bilimsel ismine göre isim verilir.

Örnek: *Poecilium kasnaki* Sama 2011 ve *Cardiophorus kasnaki* Platia'nın isimlendirilmesinde ilk kez toplandığı ve üzerinde *Quercus vulcanica* (Boiss. & Heldr.) Kotschy (Kasnak meşesi) kaynaklı olarak isim verilmiştir.

Buna göre 30 taksondan 2 adedine (*Poecilium kasnaki* ve *Cardiophorus kasnaki*) bu şekilde isim verilmiştir (Tablo 2).

e) Böceğin morfolojik yapılarına uygun olarak isim verme: Türler morfolojik özelliklerine göre isim vermek onların isimlerine

bakar bakmaz bazı özelliklerinin bilinmesine imkân tanıdığı için büyük fayda sağlar.

Örnek 1: *Cardiophorus sculptus* Platia, son abdomen (karn) sterniti üzerindeki çukurluktan kaynaklı olarak tür ismi verilmiştir.

Örnek 2: *Mallosia nonnigra* Özdikmen & Aytar türünün isimlendirilmesinde siyah olmayan anlamında tür ismi verilmiştir.

Orman mühendislerince teşhis ve tescili yapılan 30 taksondan 3 adedine (*Aseum tenuicorne claricostulatum*, *Cardiophorus sculptus* ve *Mallosia nonnigra*) bu şekilde isim verilmiştir (Tablo 2).

f) Böcekler tautonimi'ye göre isim verme: Cins ismiyle tür isminin aynı olması durumuna "tautonimi" adı verilir. Özellikle 18. ve 19. yüzyılda yaşayan biyologlar çok sayıda tautonimi oluşturmuşlardır. Ancak bu isimlendirme daha sonradan terk edilmiş olup 30 takson içerisinde de böyle isimlendirme bulunmamaktadır.

g) Bunların dışında hiçbir anlamı olmayan kelimelerin kullanılması ve anagram yani kelimedeki harflerin yerleri değiştirilerek yeni bir kelime türetme yoluyla isimlendirmeler de yapılmıştır.

Bunların dışında isimlendirme kurallarına uymak şartıyla farklı isimler de verilebilmektedir. Örneğin: *Calchaenesthes primis* Özdikmen ve *Peripontius omisoides* Platia (*primis*: ilk, *omisoides*: P. omissus (Buysson) (Coleoptera: Elateridae) türüne benzerlik).

Orman mühendislerince tanımlanmasına katkı yapılan 30 taksonun 10 adedine kişi ismi, 13 adedine yer ismi, 2 adedine konukçu bitki ismi, 3 adedine morfolojik özellik ve 2 adedine ise bunların dışında isim verilmiştir.

Türün tanımının yapıldığı yayında isimleri olan yazarların tamamı otör (isim babası) olarak yer alabileceği gibi bazen de yazarların önceden hemfikir kalması durumunda sadece o grup böcekte uzman olan ve ilk yazar olarak yer alan taksonomistin soy ismi yeterli görülmektedir. Bazı türlerin sonunda sadece bir tanımlayan kişinin (otör) isminin yazılı olduğu, ancak bu türlerin tanımlandığı yayının iki veya daha çok yazarlı olduğu görülmektedir. Bu durum Tablo 2 incelendiğinde görülecektir. Mesela Danilevsky ve Hızal tarafından yapılan bir yayında iki türün tanımı yapıldığı halde bu türün birinde sadece Danilevsky otör iken (*Parmena europaea* Danilevsky) diğer türde hem Danilevsky hem de Hızal otör olarak görülmektedir (*Parmena istanbulensis* Danilevsky & Hızal).

Böceklerin bilimsel isimleri zaman zaman yapılan yeni çalışmalar ve sistematik revizyonlarla değiştirilir. Bazı tür isimlerinin sonunda yer alan yazar isimlerinin parantez içinde bulunup, diğerlerinin parantezsiz olarak yazılması bir rastlantı değildir. Bir türün ismi, tanımlandığı cinsten bir diğer cins aktarıldığında veya tür isminin orijinal cinsi, başka bir cins ismiyle birleştiğinde yazar ismi parantez içine alınır.

Örnek 1: Çam kese böceği kuzey İtalya'nın Güney Tirol bölgesinde tespit edilip ilk tanımlandığı zaman ismi *Bombyx pityocampa* Denis & Schiffermüller, 1775 iken bağlı olduğu cins ismi değiştirilmiş ve *Thaumetopoea pityocampa* (Denis & Schiffermüller, 1775) haline gelmiştir.

Örnek 2: Oniki dişli çam kabuk böceği *Dermestes sexdentatus* Börner, 1776 olarak tanımlanmışken daha sonra başka bir cinse taşınmış ve güncel durumu *Ips sexdentatus* (Börner, 1776) şeklinde olmuştur.

Türkiye'de yeni tespit edilen böcek türlerin isimlendirilmesine katkısı olan veya ismi verilen orman mühendisleri belirlenmiştir. Üç adet böceğin alt cinsinin bir biyolog öğretim üyesi ile birlikte bir orman mühendisi tarafından belirlendiği tespit edilmiştir. Tür ölçeğinde ise 30 böceğin isimlendirilmesinde orman mühendislerinin katkısının olduğu görülmektedir. Toplam isimlendirmeye katkı yapan orman mühendisi (M. Avcı, F.

Aytar, E. Hızal, O. Sankaya ve T. Özek) sayısı beştir (Tablo 4).

4. Sonuçlar ve Teklifler

Orman mühendislerince tanımlanmasına ve isimlendirilmesine katkı yapılan 30 taksonun 10 adedine kişi ismi, 13 adedine yer ismi, 2 adedine konukçu bitki ismi, 3 adedine morfolojik özellik ve 2 adedine ise bunların dışında isimlendirme yapılmıştır. Bu 30 böcekten kişi ismi verilen 10 adet böcekten 4'üne orman mühendislerinin (K. Ayan, A. Güller, M. Gözükara ve S. Ülker) isminin verildiği görülmektedir. Fakat toplamda 7 böceğe 6 orman mühendisinin ismi verilmiştir (Tablo 2). Çünkü yabancı uzmanlardan Schedl tarafından 1958 yılında Türkiye'de orman entomolojisinin gelişimine büyük katkıları olan Prof. Dr. Abdulgafur Acatay Hoca'nın soy ismi bir böceğe verilmiştir. Yine yabancı uzmanlar tarafından Prof. Dr. H. Hüseyin Cebeci'nin ismi ise biri tür diğeri alt tür olmak üzere iki böceğe verilmiştir.

Tablo 4. Böceklerin İsimlendirilmesinde Katkısı Olan Orman Mühendisleri ve Alt Cins/Tür Sayıları (Yazar sayısına göre)

Adı Soyadı	Tek	2'li	3 veya daha çok	Toplam
Mustafa Avcı	-	1	23	24
Oğuzhan Sankaya	-	-	17	17
Fatih Aytar	-	6	3	9
Erdem Hızal	-	2	-	2
Tuğçe Özek	-	-	1	1

Tablo 2. Dünya Böcek Faunasına Yeni Alt Cins ve Tür Tanımına Katkısı Olan Orman Mühendisleri ve Tanımlanan Taksonları Gösterir Liste ile Kronolojisi

Sıra No.	Tanımı Yapılan Böceğin (Taksonun)		Yeni Böcek Tanımına Katkısı Olan Orman Mühendisinin					
	Takım/Familya	Alt Cinsin Adı	Tür/Alt Türün Adı	Tanımlandığı Yıl (Tescil Yılı)	Adı ve Soyadı	Mezun Olduğu Fakülte	Mezuniyet Yılı	Kaynak
1	Coleoptera/ Cerambycidae	<i>Eusemnosia</i>		2012	Fatih Aytar	İstanbul	1992	Özdkimen ve Aytar, 2012
2	Coleoptera/ Cerambycidae	<i>Anatolo- mallosia</i>		2012	Fatih Aytar	İstanbul	1992	Özdkimen ve Aytar, 2012
3	Coleoptera/ Cerambycidae	<i>Submallosia</i>		2012	Fatih Aytar	İstanbul	1992	Özdkimen ve Aytar, 2012
1	Lepidoptera/ Notodontidae		<i>Traumatocampa ispartaensis</i> Doğanlar & Avcı	2001	Mustafa Avcı	İstanbul	1989	Doğanlar ve Avcı, 2001
2	Coleoptera/ Tenebrionidae		<i>Allecula janssoni</i> Novák	2011	Mustafa Avcı Oğuzhan Sarıkaya	İstanbul Isparta	1989 2001	Novák ve ark., 2011
3	Coleoptera/ Tenebrionidae		<i>Allecula turcica</i> Novák	2011	Mustafa Avcı Oğuzhan Sarıkaya	İstanbul Isparta	1989 2001	Novák ve ark., 2011
4	Coleoptera/ Elateridae		<i>Agriotes ayani</i> Platia	2011	Mustafa Avcı Oğuzhan Sarıkaya	İstanbul Isparta	1989 2001	Platia ve ark., 2011
5	Coleoptera/ Elateridae		<i>Agriotes gulnariensis</i> Platia	2011	Mustafa Avcı Oğuzhan Sarıkaya	İstanbul Isparta	1989 2001	Novák ve ark., 2011

6	Coleoptera/ Elateridae	<i>Agriotes ulkeri</i> Platia	2011	Mustafa Avcı Oğuzhan Sarıkaya	İstanbul Isparta	1989 2001	Platia ve ark., 2011
7	Coleoptera/ Elateridae	<i>Ampedus camillae</i> Platia	2011	Mustafa Avcı Oğuzhan Sarıkaya	İstanbul Isparta	1989 2001	Platia ve ark., 2011
8	Coleoptera/ Elateridae	<i>Brachygonus gunnurae</i> Platia	2011	Mustafa Avcı Oğuzhan Sarıkaya	İstanbul Isparta	1989 2001	Platia ve ark., 2011
9	Coleoptera/ Elateridae	<i>Cardiophorus kasnaki</i> Platia	2011	Mustafa Avcı Oğuzhan Sarıkaya	İstanbul Isparta	1989 2001	Platia ve ark., 2011
10	Coleoptera/ Elateridae	<i>Cardiophorus sculptus</i> Platia	2011	Mustafa Avcı Oğuzhan Sarıkaya	İstanbul Isparta	1989 2001	Platia ve ark., 2011
11	Coleoptera/ Elateridae	<i>Dicronychus gulleri</i> Platia	2011	Mustafa Avcı Oğuzhan Sarıkaya	İstanbul Isparta	1989 2001	Platia ve ark., 2011
12	Coleoptera/ Elateridae	<i>Elater turcicus</i> Platia	2011	Mustafa Avcı Oğuzhan Sarıkaya	İstanbul Isparta	1989 2001	Platia ve ark., 2011
13	Coleoptera/ Elateridae	<i>Elathous emrei</i> Platia	2011	Mustafa Avcı Oğuzhan Sarıkaya	İstanbul Isparta	1989 2001	Platia ve ark., 2011
14	Coleoptera/ Elateridae	<i>Elathous nurayae</i> Platia	2011	Mustafa Avcı Oğuzhan Sarıkaya	İstanbul Isparta	1989 2001	Platia ve ark., 2011
15	Coleoptera/ Elateridae	<i>Peripontius omissoides</i> Platia	2011	Mustafa Avcı Oğuzhan Sarıkaya	İstanbul Isparta	1989 2001	Platia ve ark., 2011
16	Coleoptera/ Elateridae	<i>Tolphorea ozalpi</i> Platia	2011	Mustafa Avcı Oğuzhan Sarıkaya	İstanbul Isparta	1989 2001	Platia ve ark., 2011

17	Coleoptera/ Cerambycidae	<i>Poecilium kasnaki</i> Sama	2011	Mustafa Avcı Oğuzhan Sarıkaya	İstanbul Isparta	1989 2001	Sama ve ark., 2011
18	Coleoptera/ Cerambycidae	<i>Aseum tenuicorne claricostulatum</i> Özdikmen & Aytar	2012	Fatih Aytar	İstanbul	1992	Özdikmen ve Aytar, 2012
19	Coleoptera/ Cerambycidae	<i>Isotomus comptus meridionalis</i> Özdikmen & Aytar	2012	Fatih Aytar	İstanbul	1992	Özdikmen ve Aytar, 2012
20	Coleoptera/ Cerambycidae	<i>Mallosia nonnigra</i> Özdikmen & Aytar	2012	Fatih Aytar	İstanbul	1992	Özdikmen ve Aytar, 2012
21	Coleoptera/ Cerambycidae	<i>Calchaenesthes primis</i> Özdikmen	2013	Fatih Aytar	İstanbul	1992	Özdikmen ve ark., 2013
22	Coleoptera/ Elateridae	<i>Elathous serti</i> Kabalak, Avcı & Platia	2013	Mustafa Avcı	İstanbul	1989	Kabalak ve ark., 2013
23	Coleoptera/ Tenebrionidae	<i>Mycetochara (Ernocharis) mersinica</i> Novák	2013	Mustafa Avcı Oğuzhan Sarıkaya Fatih Aytar	İstanbul Isparta İstanbul	1989 2001 1992	Novák ve ark., 2013
24	Coleoptera/ Cerambycidae	<i>Parmena europaea</i> Danilevsky	2017	Erdem Hızal	İstanbul	1996	Danilevsky ve Hızal, 2017
25	Coleoptera/ Cerambycidae	<i>Parmena istanbulensis</i> Danilevsky & Hızal	2017	Erdem Hızal	İstanbul	1996	Danilevsky ve Hızal, 2017
26	Coleoptera/ Elateridae	<i>Cardiophorus kovadai</i> Platia	2018	Mustafa Avcı	İstanbul	1989	Platia ve ark., 2018
27	Coleoptera/ Elateridae	<i>Ampedus karesiensis</i> Platia	2018	Mustafa Avcı	İstanbul	1989	Platia ve ark., 2018
28	Coleoptera/ Elateridae	<i>Ampedus erdeki</i> Platia	2018	Mustafa Avcı	İstanbul	1989	Platia ve ark., 2018
29	Coleoptera/ Tenebrionidae	<i>Corticus turcicus</i> F. Soldati	2019	Mustafa Avcı Fatih Aytar	İstanbul İstanbul	1989 1992	Soldati ve ark., 2019
30	Coleoptera/ Staphylinidae	<i>Anomognathus ispartaensis</i> Örgel, Avcı & Özek	2019	Mustafa Avcı Tuğçe Özek	İstanbul Isparta	1989 2014	Örgel ve ark., 2019

Tablo 3. Dünya Böcek Faunasına Yeni Eklenen Böcek Türü/Alt Türüne İsmi Verilen Orman Mühendislerinin Listesi ve Kronolojisi

Sıra No.	Böceğin (Taksonun)			Türe İsmi Verilen Orman Mühendisinin			Kaynak
	Latince İsmi	Tanımlandığı Yıl (Tescil Yılı)	Familiya	Adı ve Soyadı	Fakültesi	Mezuniyet Yılı	
1	<i>Phloesinus acatayi</i> Schedl	1958	Curculionidae	Abdulgafur Acatay	Orman Mekteb-i Âlisi	1926	Schedl, 1958
2	<i>Hesperus gozokarai</i> Schillhammer	2007	Staphylinidae	Mustafa Gözükara	İstanbul	1988	Schillhammer ve ark., 2007
3	<i>Agriotes ayani</i> Platia	2011	Elaterridae	Kemal Ayan	Trabzon	1985	Novák ve ark., 2011
4	<i>Agriotes ulkeri</i> Platia	2011	Elaterridae	Sema Ülker	İstanbul	1992	Novák ve ark., 2011
5	<i>Dicronychus gulleri</i> Platia	2011	Elaterridae	Adnan Güller	İstanbul	1988	Novák ve ark., 2011
6	<i>Anthaxia (Anthaxia) cebecii</i> Baiocchi & Magnani	2018	Buprestidae	H. Hüseyin Cebeci	İstanbul	1995	Baiocchi ve Magnani, 2018
7	<i>Plagionotus detritus</i> ssp. cebecii Rapuzzi & Sama	2018	Cerambycidae	H. Hüseyin Cebeci	İstanbul	1995	Rapuzzi ve Sama, 2018

Genelde türe (taksona) ismi verilen orman mühendisleri için ya türün bulunmasına bir katkısı olması ya da tür epitetlerinin verilmesinde belirlenen ilkelerden türün bulunduğu ülke, bölge, il, yöre veya yaşadığı ortam, türün herhangi bir özelliği ve uzman bir entomologun ismi gibi hususlarına dikkat edilmiştir. Netice nasıl olursa olsun çoğunlukla katkısı olanın ve hocaların isimlerinin verildiği anlaşılmaktadır. Bu da vefa açısından önem arz etmektedir.

Mesleki dergilerin her sayısında bir bitki, bir kuş, bir de böceğin tanıtımı yapılmıştır. Şayet tanıtımı yapılan türün (taksonun) isim babası (otörü) veya tür epiteti bir orman mühendisi ise bu orman mühendisinin bir fotoğrafı ile çok kısa bir özgeçmişi de tanıtımın bir kenarında verilirse kuşaklar arası bilgi aktarımına katkısı olacaktır. Hatta yeni nesillere örnek olacak ve onları teşvik edecektir. Onlar da yeni türlerin (taksonların) tespiti ve tescili için bir gayretin içinde yer alacaklardır.

Böceklerin tanımlanmasına ve isimlendirilmesine katkı yapan beş orman mühendisi ile tür epiteti (tür ismi) olarak da altı orman mühendisi olmak üzere toplam on bir orman mühendisinin isimleri Orman Entomolojisi biliminde nesilden nesile aktarılacaktır. Şayet diğer âlem ve hayvanlar âleminin diğer sınıflarında da isim babası veya isim olan orman mühendisleri varsa bunlarda ayrı bir çalışma konusu yapılması yerinde olacaktır. Akademisyen ve araştırmacılarla birlikte sivil toplum kuruluşlarının da gerekli çalışmalar yaparak bilhassa diğer âlem ve hayvanlar âleminin diğer sınıflarındaki orman mühendislerinin katkıları ortaya konulmalıdır.

Örneğin Adana Orman Bölge Müdürlüğünde görevli Orman Müh. Şaban Güneri'nin ekibiyle birlikte Osmaniye'nin Kadirli ilçesinde *Barssia* mantarının yeni bir türüne rastlanmış ve mantara, bu türü bulan kişi olan Şaban Güneri'nin isminden esinlenerek 2018 yılında "Barssia guneri" ismi verilmiştir (Doğan ve ark., 2018). Fakat bu makale kapsamına gir-

mediği için tablolara dâhil edilmemiştir. Buna benzer başka âlemlerde ve hayvanlar (Animalia) âleminin böcekler (Insecta) sınıfı haricinde varsa bu çalışmalar makale kapsamında ele alınmalıdır.

Her mesleğin kahramanları ve mitleri (efsaneleşen kavram veya kişi) vardır. Hele bu meslek orman mühendisliği olursa bu sayı fazlalaşmaktadır. Çünkü yüksek tahsil yapıp da kırsalda hizmet veren en önemli meslek grubudur (Kınış, 2004). Ayrıca hizmet götürdükleri orman köylerinde yaşayan insanlar ise ülke gelirinden en az payı alan kesimdir. Bu sebeple zaman zaman yerel, bölgesel ve hatta ülke düzeyinde çalışmalarını ile milletin gönlünde ve meslek camiasında unutulmayan hizmetler yerine getirmiş ve getirmekte olan orman mühendisleri vardır. Dolayısıyla isimleri nesilden nesile aktarılacak çok orman mühendisi vardır. Fakat bu makalede nesnelliği sağlamak için uluslararası standardı olan ve tüm dünyanın kabul ettiği bir konudan başlanılmıştır. Çünkü bir canlının tanımını yapan veya yapılmasına katkı sağlayan ve ismi verilen orman mühendisi tüm dünya tarafından bilinecek ve tanımda bir tashihe gidilmezse ismi yaşayacaktır. Hatta düzeltme yapılırsa da ismi görülecektir. Ayrıca uluslararası standardı olan bir konudan yazmaya başlandı ki meslek kahramanlarının yazılmasına neden olsun. Çünkü daha önce denilecek kadar geçmiş olan meslek grupları ciltler dolusu kitaplar yazıyor. Mesela bir meslek grubunun yazdığı 6 ciltlik bir serinin ilk cildi “Öncü Akademisyen ve Araştırmacılar”

ismini taşıyor. İki asra yakın tarihi geçmişi bulunan ve Cumhuriyetle yaşıt ve dahası ekonomik yeterliliği olan sivil toplum kuruluşlarına sahip bir meslek camiası bunu çoktan yapmalıydı. Herkesin kabul edeceği tartışmaya mahal bırakmayacak bir konu olduğundan ormancılık camiası da akademisyenler ve araştırmacılar yazmaya başlayabilir. Bundan sonra genel müdürlük yapmış olanlar gibi bir seri ile devam edilebilir. Daha sonra farklı kategoriler belirlenir ve yazılır.

Kınış (2019)’ın ifade ettiği üzere mesleğin itibarını ve saygınlığını arttırmak herkesin görevidir. Bu meslek geçmişi, bilgi birikimi, yaptığı faaliyetler ve çalışmalarla, dahası bu ülkenin en ücra köşelerinde sessiz ve sedasız bıraktığı izlerle bunu fazlasıyla hak etmektedir. Biraz ufuk ve vizyon sahibi olmak yeterlidir. Bu nedenle yeni nesile geçmişi anlatıp geleceğe ışık tutmasını sağlamalıyız. Geçmişte çekilen sıkıntılar, yorgunluklar ve dahası canı pahasına bu mesleği ileri taşıyanlar anlatılmalıdır. Çünkü kuş uçmaz, kervan geçmez yerlerde bu ülkenin her karış toprağını dantel gibi işlemişlerdir.

Teşekkür: Katkılarından dolayı Sayın Fatih AYTAR’a (Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü) teşekkür ederiz.

5. Kaynaklar

5.1. Makalede Atıf Yapılan Kaynaklar

Akkemik, Ü. (Editor), 2014. Türkiye’nin Doğal-Egzotik Ağaç ve Çalıları I, Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 736 s.

Anonim, 2019. Türkiye’nin Biyolojik Çeşitliliği, Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü, Ankara, 54 s.

Demirel, M., Azmaz, M. & Kattılmış, Y. 2022. A new species of oak gall wasp (Hymenoptera: Cynipidae, Cynipini) from Turkey. Zootaxa, 5087 (4): 583–590.

Doğan, H., Bozok, F., Taşkın, H., 2018. A new species of Barsisia (Ascomycota, Helvellaceae) from Turkey. Turkish Journal of Botany, 42, 636-643.

Ecevit, O., 2000. Böcek (Hexapoda) Sistematiği, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Ders Kitabı, Samsun.

Görür G., Şenol Ö., Akyıldırım Beğen H. & Akyürek B. (2022). Turkish aphid. www.turkishaphid.com

Karaca, İ., 2015. Böcek Sistematiği Ders Notları, Süleyman Demirel Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bitki Koruma Bölümü.

Kıran, K., Karaman, C., 2020. Additions to the Ant Fauna of Turkey (Hymenoptera, Formicidae), Zoosystema, 42 (18): 285-329.

Kınış, R., 2004. Bir Sevdaya Doğru, Yeşil Türkiye Dergisi, S 584, s. 13-17, Ankara.

Kınış, R., 2019. Vatanı Uğrunda Canını Feda Eden Orman Mühendisleri, Orman ve Av Dergisi, Cilt 97, 2019/3, s. 42-51, Ankara.

Kumbaşlı M., Hızal, E., Acer, S., Arslangündoğdu, Z., Aday, K. A. G., 2018. First Record of Hylastes opacus Erichson and Crypturgus hispidulus Thomson, C. G. (Coleoptera Curculionidae Scolytinae) for the Turkish Fauna, App-

lied Ecology and Environmental Research, 16, s. 4585-4591.

Mısırlıoğlu, M., 2019. Zoolojik Servetimiz, Bilim ve Teknik Dergisi, s. 72-83, Ankara.

Saruhan, İ., 2015. Böcek Sistematiği Ders Notları, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bitki Koruma Bölümü.

Tezcan, S., 2020. Analysis of the Insect Fauna of Turkey and Suggestions for Future Studies, Munis Entomology & Zoology, 15 (2): 690-710.

5.2. Böceklerin Tanımının Yayınlandığı Kaynaklar

Baiocchi, D., Magnani, G., 2018. A revision of the *Anthaxia* (*Anthaxia*) *midas* Kiesenwetter, 1857 species-group (Coleoptera: Buprestidae: Anthaxiini). Zootaxa 4370 (3): 201-254, DOI: <https://doi.org/10.11646/zootaxa.4370.3.1>

Danilevsky, M. L., Hızal, E., 2017. Two new Species of the Genus *Parmena* Dejean, 1821 (Coleoptera: Cerambycidae) from Eastern Europe, Munis Entomology & Zoology, 12 (1): 1-4.

Doğanlar, M., Avcı, M., 2001. A new species of *Traumatocampa* Wallengren (Lepidoptera: Thaumetopoeidae) feeding on cedar from Isparta (Türkiye). Türk. Entomol. Derg., 25(1): 19-22.

Kabalak, M., Platia, P., Avcı, M., 2013. A new species of *Elathous* Reitter (Coleoptera: Elateridae) from Turkey. Zootaxa 3737 (1): 85-91, doi: 10.11646/zootaxa.3737.1.7. ISSN: 1175-5334

Novák, V., Jansson, N., Avcı, M., Sankaya, O., Coskun, M., Atay, E., Gürkan, T., 2011. New *Allecula*

species (Coleoptera: Tenebrionidae: Alleculinae) from Turkey, Studies and Reports Taxonomical Series, 7(1-2), 335-346.

Novák, V., Avcı, M., Jansson, N., Sankaya, O., Atay, E., Kayış, T., Coşkun, M., Aytar, F., 2013. A New *Mycetochara* Species (Coleoptera: Tenebrionidae: Alleculinae) from Turkey, J. Entomological. Res. Soc., 15(2), 51-58. ISSN: 1302-0250.

Örgel, S., Avcı, M., Özek, T., 2019. *Anomognathus ispartaensis* sp. n. (Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae) from Turkey. Türkiye Entomoloji Dergisi, 43 (1): 107-110, DOI: <http://dx.doi.org/10.16970/entoted.509490>, ISSN 1010-6960 |e-ISSN 2536-491X

Özdikmen, H., Aytar, F. 2012. Subgeneric Arrangement of *Mallosia* Mulsant, 1862 with Three New Subgenera, And a New Species from Turkey (Coleoptera: Cerambycidae). Munis Entomology & Zoology Journal, 7(2), 653-662.

Özdikmen, H., Aytar, F., Cihan, N., Şamlı, N., Özbek, H., Kaya, G., 2013. A synopsis of Palearctic genus *Calchaenesthes* Kratz, 1863 with a new species of *C. primis* sp. n. from Turkey (Cerambycidae: Cerambycinae). Munis Entomology & Zoology, 8: 148-153.

Platia, G., Jansson, N., Avcı, A., Sankaya, O., Coskun, M., Kayış, T., 2011. New Species of Click Beetles from Turkey (Coleoptera, Elateridae). Boletín de la Sociedad Entomológica Aragonesa, 48, 207-215.

Platia, G., Jansson, N., Sürgüt, H., Tüven, A., Avcı, M., Varlı, S. V., 2018. Click Beetles (Coleoptera,

Elateridae) From Two Areas with Hollow Oaks and Plane Trees in Turkey. Boletín de la Sociedad Entomológica Aragonesa, 63, 253-257. ISSN: 1134-6094.

Rapuzzi, P. & Sama, G. 2018. New taxa and notes on the systematic of Palearctic Longhorn-beetles (Coleoptera: Cerambycidae). Munis Entomology & Zoology, 13 (1): 1-39.

Sama, G., Jansson, N., Avcı, M., Sankaya, O., Coşkun, M., Kayış, T., Özdikmen, H., 2011. Preliminary report on a survey of the saproxylic beetle fauna living on old hollow oaks (*Quercus* spp.) and oak wood in Turkey (Coleoptera: Cerambycidae), Munis Entomology & Zoology, 6(2): 819-831.

Schedl, K. E., 1958. Ein neuer *Phloeosinus* aus der Türkei, 175. Beitrag zur Morphologie und Systematik der Scolytidae, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 8(2), 33.

Schillhammer, H., S. Snäll, M. Coskun & N. Jansson. The West Palearctic species of *Hesperus* Fauvel, 1874, with descriptions of three new species from Turkey (Coleoptera: Staphylinidae: Staphylininae). Koleopterologische Rundschau, 77: 123-132. (2007).

Soldati, F., Jansson, N., Avcı, M., Atay, E., Coşkun, M., Kayış, T., Aytar, F., 2019. A New Species of *Corticeus* Piller & Mitterpacher from Turkey, With an Updated Key to Turkish Species Belonging to This Genus (Coleoptera: Tenebrionidae). Annales Zoologici, 69(1), 165-172. DOI: 10.3161/00034541ANZ2019.69.1.012

YUSUF HATIPOĞLU'NUN ARDINDAN

Mehmet EFENDİOĞLU - Emekli Orman Yük.Mühendisi ve İktisatçı (1)

İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi 1960 yılı mezunu olan meslek büyüğümüz, Yusuf Hatipoğlu 15.12.2021 tarihinde ahirete irtihal etmiştir. Vefat haberini, Derneğimizin mesajından öğrendim. Amenajmanın kurmaylarından olan rahmetlinin vefatına çok üzüldüm. Ancak, kutsal kitabımız Ankebut suresi 57. ayetinde “Her can ölümü tadacaktır, sonra bize döndürüleceksiniz.” hükmü gereğince teselli buluyoruz. Elbette hepimiz bir gün, bu fani alemde, ebedi aleme göç edeceğiz. Allah hepimize hayırlı ömürler ve hayırlı ölümler nasip eylesin. Meslektaşları ve tanıyanları tarafından hayırla anılmayı nasip eylesin. Ahirete uğurladığımız merhum, 1969-1972 yılları arasında, Amenajman Başmühendisliği (heyet başkanı) görevinde bulunmuştur. Ülkemizde planlı kalkınma döneminin başlangıç yılları olan 1. ve 2. Kalkınma Planı yıllarında, çok zor şartlar altında yapılan çalışmalarda bulunan meslektaşlarımızdan birisi idi. Bu çalışmalar sonucunda ülkemizin orman varlığı ortaya konulmuştur. Bir ara teftiş kurulunda görev yapan rahmetli daha sonra amenajmanda idari görevlerde çalışmıştır. Özellikle amenajman planlarının özel sektöre yaptırılması çalışmalarında önemli rolü ve katkısı olmuştur. Amenajman planlarını özel sektöre yaptırılması süreci boyunca, bu çalışmalar içinde bulunan birkaç kişiden biriydi. Özel firmaların

denetiminde çalışmış, emekli olduktan sonra, özel sektörde de bu çalışmalar içinde yer almıştır. Böylece amenajman planlarının özelleştirilmesi ile ilgili tüm çalışmalarda bulunmuştur.

Rahmetli Yusuf Hatipoğlu ile çok müşterek çalışmamız olmuştur. Hemen hemen tüm amenajman seminer ve tatbikatlarında alanlarının seçimlerini beraber yapmıştık. Rahmetli 2021 yılı Ağustos ayında ahirete uğurladığımız amenajmanın duayenlerinden rahmetli Ömer Temelli büyüğümüzün damadı idi. Yıllar önce rahmetli olan meslektaşımız Yusuf Ziya Hatipoğlu ile isim benzerliği sebebi ile karıştırılırdı. Bu nedenle Rahmetli Yusuf Hatipoğlu damat olarak anılırdı. Rahmetli Yusuf abimiz kalbinin güzelliği yüzüne vurmuş kimsenin kalbini kırmayan saygın ve naif kişiliğe sahip ender kişilerden biriydi. Bu nedenle, herkes tarafından sevilir ve sayılırdı. Memuriyet hayatındaki çalışmalarında çok titiz, disiplinli, devletin menfaatlerini ön planda tutan, bu bakımdan da nesli tükenmekte olan, devlet memurlarının son temsilcilerdendi. Amenajmanda özverili çalışmalar ve saygın kişiliği ile her zaman saygı ile anılacaktır. Başta muhterem eşleri olmak üzere, yakınlarına ve meslektaşlarımıza yüce Allah'tan sabırlar dilerim. Allah Peygamber Efendimiz (S.A.V.) şefaatine nail eylesin. Ruhun şad, mekânın cennet olsun güzel insan.

KİTAP TANITIM

ORMANCILIKTA PLANLAMA VE PROJE DEĞERLENDİRME

ISBN: 978-625-427-173-1

Baskı Yılı: Eylül 2022

Sayfa Sayısı: 188

Ürün Ebadı: 16,5x24

Yayınlayan: Nobel Akademik Yayıncılık

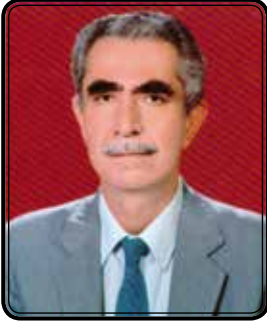
Anahtar Kelimeler:

Plan, Planlama, Ormanlıkta Planlama, Yatırım, Yatırım Projesi, Yatırım Projelerinin Değerlendirilmesi, Ticari Kârlılık Kriterleri, Ulusal Kârlılık Kriterleri, Çok Boyutlu Proje Değerlendirme Teknikleri, Ormanlıkta Proje Değerlendirme Kriterleri

Ormanlıkta sağlıklı kararlar verilebilmesi ve başarılı bir yönetim sağlanabilmesi için çağdaş planlama yöntemlerinden ve proje değerlendirme tekniklerinden birer araç olarak yararlanılmaktadır. Ormanlıkta planlama ve proje değerlendirme çalışmalarında ve dolayısıyla yönetim/karar verme süreçlerinde gerekli olan planlama ve proje değerlendirme yöntemleri/teknikleri hakkında bilgiler vermek amacıyla hazırlanan bu çalışma, 2000 yılından beri bazı orman fakültelerinde öğrencilere bir ders kitabı olarak okutulmaktadır. Üçüncü basımı gerçekleştirilen bu kitapta, yaygın olarak kullanılan planlama ve proje değerlendirme yöntemleri/teknikleri teorik olarak açıklanmış, çeşitli alanlardan ve ormanlıktan örnek problem çözümleriyle desteklenmiş ve kullanım alanları verilmiştir. Bu kapsamda sırasıyla plan ve planlama kavramları, ülke kalkınmasının planlanması, ormanlıkta planlama, plan-proje ilişkisi, yatırım ve yatırım projesi konuları açıklanarak, yatırım projelerinin değerlendirilmesi ve bu amaçla kullanılan ticari kârlılık kriterleri, ulusal kârlılık kriterleri ve çok boyutlu proje değerlendirme teknikleri (yöneylem araştırması teknikleri, çok amaçlı karar verme teknikleri) örnek problem çözümleriyle anlatılmıştır. Ayrıca ormanlıca özgü proje değerlendirme kriterleri açıklanmıştır. Böylece hem planlamaya hem de proje değerlendirmeye ilişkin en önemli konular tek bir kitapta toplanarak, lisans öğrencilerinin yanı sıra lisansüstü öğrenciler ile genç araştırmacılara yararlı bir kaynak haline getirilmiştir. Konular sade ve anlaşılır bir dille, örneklerle, çizelge ve şekillerle anlatılmış ve açıklanmıştır.

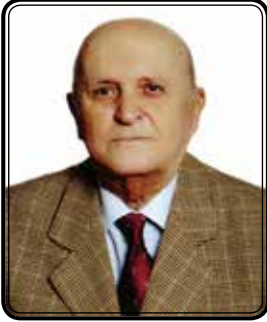
Vefat Eden Üyelerimiz

Cafer AKPINAR
Erzurum – 1940
İ.Ü. Orman Fak. – 1965
Ankara – 05.10.2022

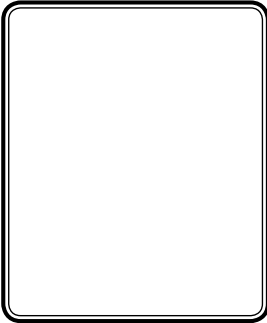
Yüksel ERDOĞAN
Niğde – 1950
İ.Ü. Orman Fak. – 1976
İstanbul – 30.09.2022

Mustafa Kemal DOLUNAY
Afyon – 1924
İ.Ü. Orman Fak. – 1949
Ankara – 27.09.2022

Erdoğan SUBAŞI
Muş – 1938
İ.Ü. Orman Fak. – 1967
Ankara – 07.09.2022

Mustafa Deniz SEVİNİR
Antakya – 1961
İ.Ü. Orman Fak. – 1983
Adana – 27.09.2022

HÜKÜMDARA İSYAN*

Ovalara, dağlara salarak gür dalını,
Anlatayım duyduğum bir çınar masalını.
Orta Asya çok zengin bir ülkeymiş o zaman,
Zümrüt renkli yamaçlar taşıyormuş hep orman.
Ecdadımız burada sayısız yıllar kalmış,
Ormanların kokusu her kalbe sevgi salmış.
Bir ağacın adını anarken gönülleri,
Göklere açılmış tunç yapıllı elleri.
Bazı ağaç Türklere verirmiş öyle duygu,
İçlerinde yaşarmış onun Tanrı olduğu.
İşte böyle bir çınar nam vermişti Ülke'ye.
Onun kutlu sevgisi altı aydan öteye
Uzanan topraklarda saygı ile anılırdı.
O, kanayan kalplere şifa saran bağırdı.
Bir gün hükümdar bilmem nasılsa emreylemiş,
Şu asırlık çınar lazımdır, kesin demiş.
Üç dört esir gelmişler en keskin baltalarla,
Ağacın gövdesine başlamışlar vurmaya.
Bunu gören ahali bu iş olamaz demiş.
Böyle saygılı ağaç, yeryüzünde az demiş.
Gidip başka ağaçlar devirip parçalayın,
Bu ağaç bizlerindir. Diğerleri Sarayın.
Dokunmayınız sakın. Bu bir ulu çınardır.
Bütün ulusun ona sonsuz sevgisi vardır.
Fakat bu doğru sözler yapmamış asla tesir.
Hükümdardan biz böyle almışız diye emir,
Ağacı kesmek için durmazlar uğraşırlar.
Gürültüye çocuklar, kadınlar toplaşırlar.
Genç kızlar yalvarırlar: Kesilmesin şu ağaç,
Gönüllerimiz onun arkasından kalır aç.
Lakin onlar gülerek halkın rica sesine,
Baltaları vururlar ağacın gövdesine.
Gençler der ki: Kesilmez bu ağaç hey esirler!
Derhal nerden çıktığı bilinmeyen Vezir der:
Dinleyin sözlerimi, kesin sesi de biraz,
Emir çıktı Sultandan ona karşı durulmaz.
Boş yere esirleri zorlamayın derim ben,
Bu ağaç kesilecek dağılınız dibinden.
Bu söz işte çıldırttı inleyen ahaliyi,
Zincirinden bıraksak kudurmuş bir deliyi,

Nasıl haykıraraktan yıkarsa taa gökleri,
Bu çınarın kesilmez biliniz hiçbir yeri,
Diyerek esirleri tuttular bağladılar.
Veziri ateş gibi sözlerle dağladılar.
Gidelim biz haddini bildirelim Hünkâra,
Nasıl kesin emrini vermiş şu ulu çınara.
Bütün millet sel gibi otağına yaklaştı.
Hükümdar görününce bir büyük feryat taşıtı.
Sensin bu yurdun dedik koruyucu insanı,
Sana yak diye kimse söylemedi vatanı.
Verdiğin buyrukları tanımadan verirsin.
Serseri bir veziri sen niçin gönderirsin.
Suçsuzları devirmek bu ne büyük küçüklük,
Senden başka bir fayda bekleyemez gayri mülk.
O ağacın dalları asırlardan büyüktü,
Ecdadımız dibinde at oynattı, ip büktü.
Kervanlar bu ağacın dibinde dinleniyor,
Bu ağacın şanını git de yetimlere sor.
Dul kadınlar, öksüzler, ihtiyarlar, kimsesizler,
Bu ağaca her vakit yürekten sağlık diler.
Beldenin ıstırabı bu ağaçta dinlenir,
Bu ağaç kesilirse memleket ölümde dir.
Harareten bayılan insan burada can alır,
Bu ağacın göğsünde her yolcudan iz kalır.
Vatanın bir yanını sardığı vakit düşman,
Bu çınarın dibinde toplanınız o zaman.
Yiğitlerden birine yaptığımızda bir düğün,
Bu çınarın altıdır en kalabalık o gün.
Bin türlü hatırayı o ağaçla anarız,
Bu çınar gölgesinde büyüyen fidanlarız.
Bir ağacın dibinde bütün vatan dinlenir,
Bir ağaçla muhakkak bir vatan zenginlenir.
Ağaçlar kurudukça su gelmez pınarlara,
Tanrı onu gösterme, gündüz geceden kara.
Ağaçların kadrini bilmeyen bir hükümdar,
Sorunuz şu dünyada artık ne işe yarar.
Bin ağacın sevgisi bir ağaçta gizlidir.
Ağaçsız olan yerler sararmış benizlidir.
Bu sözleri söyleyip onu tahttan atarlar,
Üzerinden alınır hürmetler, itibarlar...

Kerim YUND**

*Yund, K., 1940. Kokulu Çam. Sinan Matbaası, İstanbul, s:47-48-49-50.

**1912 yılı Silifke doğumlu Kerim Yund'un asıl adı Kerim Sami'dir. Eserlerinde Kerim Özdemir, Akoğlu Sami imzalarını da kullandı. 1934 yılında İstanbul Orman Okulunu bitirdi. Orman teşkilatında değişik görevlerde bulundu. Köy Postası, Kadın, Hayat, Tarih Mecmuası, Ziraat Dünyası, Çınaraltı, Türk Folklor Araştırmaları, Türk Dili ve kendi çıkardığı Yeşil Türkiye (1951) gibi pek çok dergide yazıları yayımlanan Yund, 1997 yılından aramızdan ayrıldı. Diğer yazın eserlerinin yanında; Kokulu Çam (1940), Savaş Türküleri (1942), Orman (1949), İçel Dağlarından (1954) adlı şiir kitapları da bulunmaktadır.

TOD - Türkiye Ormancılar Derneği

Tuna Caddesi No:5/8
Kızılay / Ankara
T. 0.312 433 84 13 **F.** 0 312 433 26 64

 www.ormancilarderneği.org

 Türkiye Ormancılar Derneği

 @ormancilarderne

 türkiyeormancilarderneği

Üyelik Aidatları İçin

Türkiye Ormancılar Derneği
Ziraat Bankası - Yenişehir Şubesi
Şube Kodu 471

IBAN TR25 0001 0004 7139 7751 3950 02 (TL)

Hesaplanmıza yaptığınız
üyelik aidatı ve diğer ödemeleriniz için
Türkiye'nin tüm Ziraat Bankası
şubelerinden kesinlikle
herhangi bir masraf alınmayacaktır.

Derneğimizin yıllık üyelik aidatı 60 TL'dir